

ӨЗЕКТИ

ИТКЕ ПАНА МЕН ТАМАҚ БЕРЕМІЗ, АДАМҒА ШЕ?

Баян ТАҚАТАРОВА
«Алатау»

Талдықорғанда көшедегі қайыршыны көргенде азды-көпті тіршілігіңе, амал жоқ, ойланып, көз жүгіртесің. Шүкіршілік етесің. Қарап тұрсаң, қайыршылықтың түрі көп. Кейбірі – масылдықтан туады, кейбірі жоқшылықтан туады, кейбірі – айтуға ұят болса да айтмайық, қайыршылықтың табыс табуға айналдырғандар да болатынын өмір өзі көрсетіп тұрады.

Тұратын көшемізде үйлердің бәрі кеңес заманында салынған табысы әртүрлі деңгейді байқататын қарапайым жұрттың тұрғын үйлері болғандықтан, ол үйлердің жеке күзетшісі жоқ, ол үйлерде тек аула күзететін «барбос»-тар мен қандендер ғана бар. Тіпті, соңғы кезде қаңғыбас итер де пайда болды. Иелері тамақ бермей қойды ма, кім білсін, бастарын жерден алмай көшеде жерді тіміскілейді де жүреді. Итінің жүдеулігіне қарап, иесінің тұрмысын шамалауға бола ма, қайдам?..

Ал, енді немеремді балабақшаға апарып жүретін қала ауданындағы үйлердің түрінен басқа ой түйесің. Биік-биік дуалдың арғы жағындағы әсем коттеждері әрең көрінетін көшемен жүреміз балабақшаға дейін. Керемет үйлер біз тұратын көшемен көршілес. Өз үйімді кейде қорашынып қаламын. Мұндағы үйлердің сәулеті бірінен-бірі асады. Сыртынан көріп жүрсем де, бұл сарайларда қандай өмір қайнап жатқанына қызықпаған екенмін. Бірақ, иттерін көргенде олардың өмір деңгейі жоғары екеніне көзім жетіп тұрады. Ашық тұрған қақпадан алдымен кең сарайдай иттің үйі көрінеді...

«Ит иесіне тартады» деген мақал бар сияқты қазақта. Иесінің иті де қымбат, үйі де қымбат, көлігі де соған сәйкес. Итінің жейтін тамағына келсек, таңдап-талғап береді. Оны осындай үйде тұратын танысымнан білемін. Итіне көрінген қалдық тамақты бермейді «ауырып қалады» деп. «Ауырып қалса, итті емдеу өте қымбаттығымен» түсіндіреді маған.

Осы орайда, есіме алматылық бір танысымның әңгімесі түсіп кетті. Өте жоғары лауазымды кісінің үйіндегі итінің алты башпайы бар болса керек, соның тырнағы өсіп, ауырып, ит аяғын баса алмай қалады. Ал, үй иелері болса шетелде демалып жатқан көрінеді. Содан, күзетші жігіт қымбат итті қымбат ветеринарға апарғанда, ветеринар иттің алтыншы башпайын кесіп тастайды тырнағымен бірге. Ит біразға дейін ауырысынып, кейін жазылып кетеді. Ал, күзетші жігітті қожайындар, шетелден келген соң, жұмыстан шығарып жібереді. Себебі - итінің башпайын олардың рұқсатынсыз кескізгені...

Әңгімені неге иттен бастадық? Көшеде қайыр сұрап тұратындарды амалсыз итпен салыстырамын. Басқасын қойғанда бізде қаңғыбас иттер паналайтын, тамағы берілетін заңды қаржы бөлінген арнаулы орын бар. Ал, адамдар ше? Тұратын жері, жейтін тамағы, алатын зейнетақысы мен істейтін жұмысы жоқ адам қайда барады, кімге керек ондайлар?

Қайыр сұраған адамдар қымбат тамақ емес, нан-суға қайыр сұрап тұратындары бар. Бірде, автобус аялдама-сында бір ер адам, 40-45 жастар шамасында, менен ақша сұрады, «қанша бере алсаңыз да беріңізші, су сатып алуға ақшам жоқ» - деді. Мас емес. Киімі лас емес. Түрі бірақ

жүдеу. Су алып ішуге жетерлік ақша бердім. Ал, қасындағы әйел оған: "Сұрауға ұялмайсың ба? Бар, жұмыс істе, жүк тасы қайыр тілегенше," – деп еді, ана жігіт: "бермеңіз маған, бірақ мені олай жерлеменізі!" - деп жылап жіберді...Адам тағдыры деген қиын-ау! Кім білсін не болғанын?

Мен көріп жүрген қайыр сұраушылар - базар маңында бір қазақ әйел бар, мүгедектер арбасында отыратын бір өзбек бала бар қайыр садақа сұрайтын, анда-санда, әсіресе зейнетақы алатын күндері, банкомат төңірегінде балаларын алдына ұстап садақа сұрайтын сыған ба, түрік па әйелдер бар. Сирек болса да сұрауға батпай, именіп тамаққа ақша сұрайтын қазақ жігіті бар. Сол садақа сұрайтын жігітке бір әйел тамақ істеп ішуге болатын вермишель, май, нан ,айран-сүт алып бергенін көрдім.

Қайырымдылық дегеннен шығады-ау , біздің қаламызда «қайырымдылық тамақ» беретін орындар неге жасалмаған деген ой келеді? Күнде болмаса да жұмасына бір рет неге садақа-тамақ ұйымдастырмасақ? Мешіттерді неге садақа-тамақ ұйымдастыруға бейімдемесек? Үйсіз-күйсіздердің, телміріп садақа сұраушылардың санын есептегендер бар ма екен? Өмірдің әр сәтін тек салыстырмалы түрде қабылдағанда ғана түсіне бастайсың. Осы орайда, қайыр сұраушылардың өмірін панасы бар, тамағы бар, қамтамасыз етілген қаңғыбас иттердің өмірімен салыстырғанда ғана кейбіреулердің «өмірім - ит өмірі» дейтіні еске түседі.

Садақа сұрап жүретіндер жоқ емес қалада. Олардың кейбірі , шынында да қаражатқа мұқтаж екені көрініп тұрады. Жұмыс істеп ақша табуға мүмкіндігі жоқ, өзі мүгедек жандарды түсінуге болатын шығар. Осындайда есіме әжеміздің айтатыны түседі: "қайыр садақаны берсеңдер жоқ-жітімге, мүгедекке беріңдер,"– деуші еді. Түсінікті. Ал, он екі мүшесі сау, төпсе темір үзетін азаматтар неге садақа сұрайды? Олар неге жұмыс істеп ақша таппай, кісі есебінен тамағын асырайды деген ой келеді. Жалпы, қайыр-садақаны кімдер беруі және кімдер қайыр сұрауы тиіс? Жауап іздеп ғаламторды шарладық. Жауаптар әрқилы. Солардың арасында бізге түсінікті жауапты «Ауырмаңыз» дейтін парақшадан тапқандай болдық. Ондағы түсініктеме былай-ша айтады:

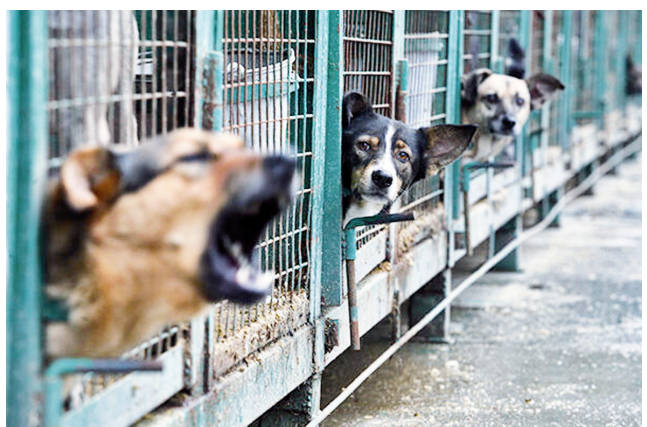
Алла-Тағала дүниені байлар мен кедейлер қатар өмір сүретіндей етіп жаратты. Байларға кедейлердің хақысы үшін қайыр-садақа, зекет және үшір төлеуге бұйырады.

Егер олар осы парызды орындаудан бас тарқан жағдайда, оларды тозақтың азабымен қорқытады. Ал, кедейлерге оларды ішіп-жемсіз қалдырмауға уәде береді. Сондай-ақ, оларға сабыр сақтауды бұйырады. Мұхаммед пайғамбар # қайыр сұрауға үш жағдайда ғана рұқсат етіп, қалғанына тыйым салған.

1. Екі адамды татуластыру үшін: Егер адамдар арасында қарыз үшін немесе өлтірілген кісінің құнын төлей алмау салдарынан ұрыс-керіс тұтанатындай болса, онда осы шиеленісті шешу үшін байлардан қайыр сұрауға рұқсат етіледі. Қаза болған кісінің отбасына төленетін 120 түйеге бағаланатын Дия өтеу.

2. Жер сілкіну, дауыл немесе су тасқыны кезінде зардап шеккендерге және апат уақытында өз мүліктерін жоғалтқандарға.

3. Өте кедей, тұрмысы төмен адамдарға. Сондай-ақ, егер бай адам кедейленіп қалса, бірақ оның кедейлігін растайтын үш адамның куәлігі қажет.

Ал, байларға Алла-Тағала: «Сұраушыға зекіме...» дегенді айтады. Сондықтан, қайыр сұраушы адам садақа алуға құқылы. Бірақ бұл - иілікті іс үшін деп түсінуіміз керек. Ал, кейбіреулер ештеңеге мұқтаж болмаса да қайыр сұрауды әдетке айналдырған. Олар өз нәпсісін тыя алмағандар. Олар қайыр сұрауды кәсіпке айналдырғандар болып табылады. Егер сізден осындай адам қайыр сұраса, онда оларға садақа беруден бас тарту керек. Себебі, олардың да өзгеге қайыр-садақа беретін жағдайы бар.

Алла-Тағала өзінің барлық құлдарын асырауға уәде етті. Біз бұған сенеміз. Егер біреу мұқтаж болмаса да адамдардан ақша сұраса, онда ол күнәһар болады және "Есеп күні бұл адамның бетінде бір кесек ет те қалмайды" деген.

Міне, мұсылмандар үшін қайыр-садақа беру міндеттелген. Сондай-ақ, өзгенің есебінен күн көруді кәсіп еткендерді де ертңен алдында Есеп күні күтіп тұрғаны мәлім. Ал, періштелер әр мұсылманның іс-әрекетін амал дәптеріне жазып жатқанын еш уақытта естен шығармауымыз керек – дейді.

Бұған Сіз не дейсіз?

БАСПАСӨЗ - 2026

Жазылу бағасы:

редакция арқылы

6 айға – 2 106 теңге.

«Қазпошта» арқылы жеке тұлғаларға

6 айға – 3 275,48 теңге.

«Қазпошта» арқылы заңды тұлғаларға

6 айға – 4 462,64 теңге.

Цена подписки:

через редакцию

на 6 месяцев – 2 106 тенге.

через «Казпочту» для физических лиц

на 6 месяцев – 3 275,48 тенге.

через «Казпочту» для юридических лиц

на 6 месяцев – 4 462,64 тенге.

Жетісу облысы бойынша жазылуы индексі: 15534 Подписной индекс для других регионов РК: 65534

ҚЫСҚА ДА НҰСҚА

ҚАЗАҚСТАНДА ӘСКЕРДЕН БОСАТУ ТУРАЛЫ ШЕШІМДЕР ҚАЙТА ТЕКСЕРІЛУІ МҮМКІН

Қазақстанда облыстық шақыру комиссиялары енді аудандық комиссиялардың әрекеттерін тексере алады және қажет болған жағдайда олардың шешімінің күшін жоя алады, деп хабарлайды KAZ.NUR.KZ.

Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкінің сайтында биыл 14 шілдеде қабылданған ҚР үкіметінің жаңа қаулысы жарияланды. Құжатта облыстық комиссиялар төменгі сатыдағы комиссиялардың шешімін жоя алатыны көрсетілген. Сондай-ақ, азамат әскери қызметке шақырылуы, кейінге қалдыра алуы, босатылуы немесе әскери есептен шығарыла отырып, әскери міндетті орындаудан толық босатылуы мүмкін.

«ДАЛА КҮНІ» СЕМИНАРЫ

Көксу ауданында «Кендала» шаруа қожалығында заманауи агротехнологиялардың озық тәжірибелерін таныстырып-таратуға арналған шара өтті. Оған облыстың ауыл шаруашылығы саласының мамандары, ғалымдар, агроөнеркәсіп кешенінің өкілдері мен аудан фермерлері қатысты – деп хабарлайды «7-су» желілік басылымы.

Семинар барысында қатысушылар тамшылатып суару жүйесінің тиімділігімен танысты. Ұшқышсыз ұшу аппараттары минералды тыңайтқыштар мен өсімдіктерді қорғау құралдарын алқапқа қысқа уақыт ішінде біркелкі енгізіп, еңбек шығынын азайтып, жұмыс сапасын арттыратыны көрсетілді. Мамандардың айтуынша, мұндай технологиялар су ресурстарын, жанар-жағармай мен химиялық препараттарды үнемдеп қана қоймай, егіншіліктің экономикалық тиімділігін де едәуір жоғарылатады.

"САҚ - СКИФ" ЭЛИТАСЫНЫҢ 42 ПАЙЫЗЫ ӘЙЕЛДЕР БОЛҒАН

Ежелгі ДНҚ-ны (aDNA) зерттейтін халықаралық генетиктер мен археологтар тобы б.з.д. I мыңжылдықтағы Еуразия даласын мекендеген сақ-скиф тайпаларының генетикалық құрылымын анықтау нәтижесінде ерте темір дәуіріндегі көшпелілер қоғамында билік тек әскери немесе династиялық сабақтастық арқылы ұрпақтан-ұрпаққа беріліп отырған, деп хабарлайды Saqtimes.kz.

ДНҚ талдауы сақ элитасының 42 пайызы әйелдер екенін көрсетті. Олар да ер адамдар сияқты үлкен қорғандарға, алтын әшекейлермен, қару-жарақпен және сән-салтанатпен жерленген. Танымал мысалдардың бірі — 2013 жылы Шығыс Қазақстаннан табылған б.з.д. V–IV ғасырларға жататын "Үржар ханшайымы" (URD002). Ол алтынмен апталған әсем бас киіммен және емдік өсімдіктермен жерленген. Бұл ежелгі көшпелілер қоғамында әйелдердің тек әлеуметтік және саяси емес, діни-шамандық та жоғары мәртебеге ие болғанын айғақтайды. Сақ-скифтердегі еңселі қорғандар мен бай жерлеу жоралғылары кездейсоқ батырларға емес, ғасырлар бойы билікті қолында ұстаған беделі жоғары билеуші әулеттерге арналған.

МЕКСИКАДА ӘУЕ ШАРЛАРЫНАН ДИМАШ ҚҰДАЙБЕРГЕННІҢ МҮСІНІ ЖАСАЛДЫ

Мексикалық Dears қауымдастығының мүшесі, әуе шарларынан көркем мүсіндер жасаумен айналысатын суретші Ольга Лидия Эрнандес шығармашылық тобымен және Dimash & Dears Regias фан-клубының қатысушыларымен бірлесіп, Димаш Құдайбергеннің биіктігі 4,5 метр болатын мүсінін әзірледі - деп хабарлайды Aikun.kz.

Көркем инсталляция Монтеррей қаласындағы (Нүэво-Леон штаты) ірі сауда орталықтарының бірінде орнатылды. Дәл осы қалада 2026 жылғы 14 қарашада Димаштың DIMENSIONS жаңа әлемдік туры аясындағы концерті өтеді. Ұйымдастырушылардың айтуынша, жобаның негізгі мақсаты — қала тұрғындарын қазақстандық өнерпаздың шығармашылығымен таныстыру және алдағы концертке көпшіліктің назарын аудару.

АЛТЫ САҒАТТА 114 ӘНДІ ТОҚТАУСЫЗ ОРЫНДАҒАН

Тараздық дәстүрлі әнші Бақыт Шағырбаев алты сағат бойы бір сәтке де тоқтамай 114 ән орындап, жаңа әлемдік рекорд орнатты. Бұл туралы Stan.kz ақпарат агенттігі 24kz. арнасына сілтеме жасап хабарлайды.

Әншінің концерті алты сағатқа созылды. Осы уақыт ішінде ол үзіліссіз ән айтып, баянмен сүйемелдеді. Бақыт Шағырбаев бұл концертке бір жыл бойы дайындалған екен. Оның репертуарында қазақ композиторларының туындыларымен бірге онға жуық қырғыз халық әні де бар. Бұған дейін осы санаттағы әлемдік рекорд 101 ән болған. Қазір оның репертуарында 400-ге жуық ән бар. Жаңа нәтижені Global Best of Records халықаралық ұйымының өкілдері ресми түрде тіркеді. Бұл рекорд арнайы халықаралық жинаққа енгізіліп, жеті тілге аударылып, әлемнің 200-ге жуық еліне таратылады. Сонымен қатар, ұлттық кітапханаларға жолданады.

ӨСКЕМЕНДЕ ЗАҢСЫЗ АЙНАЛЫМНАН 1,3 ТОННАДАН АСТАМ АЛКОГОЛЬ ТӨРКІЛЕНДІ

Өскемен қаласы Ертіс полиция бөлімінің қызметкерлері алкоголь өнімдерін заңсыз сату фактілерін анықтау бойынша, тұрақты негізде, профилактикалық іс-шаралар жүргізіп жатыр, деп хабарлайды turkystan.kz.

Осы жылдың басынан бері полицейлер алкоголь өнімдерін заңсыз сатудың 34 фактісінің жолын кесті. Заңсыз айналымнан 1 тонна 311 литр спиртті өнім тәркіленді. Атқарылып жатқан жұмыстар жүйелі сипатқа ие. Мәселен, 2025 жылы полиция қызметкерлері алкоголь өнімдерін заңсыз сатудың 21 фактісін анықтап, заңсыз айналымнан 825 литр спиртті өнімді тәркілеген еді. Ал, 2024 жылы 26 фактінің жолы кесіліп, 650,5 литр тәркіленген еді. Жыл басынан бері тек бір ғана көшеде алкоголь өнімдерін заңсыз сатудың 16 фактісінің жолы кесіліп, заңсыз айналымнан 1 тонна 272 литр спиртті өнім алынды.

(Ақпараттар ашық дереккөздерден алынды)

ТАЛДЫҚОРҒАНДА 5 ПАЙЫЗДЫҚ ИПОТЕКА АЛУҒА ӨТІНІМ ҚАБЫЛДАУ БАСТАЛАДЫ

2026 жылғы 20 шілдеде Талдықорғанда үй кезегінде тұрғандар үшін бес пайыздық жеңілдетілген ипотекамен баспана алуға өтінім қабылдау басталады. TengriHome өтінімді кімдер және қалай бере алатынын түсіндіреді.

Жетісу облысында 20-24 шілде аралығында Талдықорғандағы жаңа үйден жеңілдетілген ипотекамен пәтер сатып алуға өтініш қабылданады. Оған өңірде тұрғын үй кезегінде тұрған және "Отбасы банкте" депозиті бар тұрғындар қатыса алады. "Бірлік" шағын ауданындағы №30 үйде барлығы 98 пәтер бар. "Шаршы метр құны 284 мың теңгеден басталады. Пайыздық мөлшерлеме жылдық 5 пайыз. Алғашқы жарна 10 пайыз. Пәтерлер таза әрленген күйде беріледі", - деп хабарлады «orken.otbasybank тұрғын үймен қамтамасыз ету» орталығы. Үй 2025 жылғы сәуірде пайдалануға берілген. Онда "эконом-кластағы" 98 пәтер бар

ЖЕТІСУДАҒЫ АЛАКӨЛ ЖАҒАЛАУЫНДА 109 КЕМЕ ИЕСІ ӘКІМШІЛІК ЖАУАПҚА ТАРТЫЛДЫ

ТАЛДЫҚОРҒАН. KAZINFORM — Жетісудағы Алакөл жағалауында жазғы маусым басталғаны бері шағын көлемді кемелерді пайдалану ережесі талаптарын бұзған азаматтарға қатысты 109 әкімшілік жаза қолданылды.

Бұл қабылданған шаралар демалушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған. Биылғы жылдың 15 мамырынан бері ТЖД қызметкерлері басқа да жауапты органдармен бірлесіп, 90 күндізгі және 62 түнгі рейд ұйымдастырды. Су көліктерін тексеру өкілеттігі берілген сәттен бастап шағын кемелерді пайдалану талаптарын бұзу фактісіне қатысты 109 хаттама толтырылып, 1 млн. 654 мың теңгеден астам айыппұл салынды. Полиция қызметкерлері жағалауда 1755 әкімшілік құқық бұзушылықты анықтап, әкімшілік айыппұл салынды. Соның ішінде ұсақ бұзақылық, тыныштықты бұзу, алкогольдік ішімдіктерді ішу немесе қоғамдық орындарға масаң күйде жүргізіліп жатқан профилактикалық және бақылау-қадағалау жұмыстары азаматтардың су айдындарындағы қауіпсіздік деңгейін арттыруға, құқық бұзушылықтардың алдын алуға, сондай-ақ шомылу маусымы кезеңінде төтенше жағдайлардың туындау қаупін төмендетуге бағытталған.

Фото: Жетісу облысы әкімдігі

СУРРОГАТ АНАНЫҢ ҚЫЗМЕТІН ЗАҢДЫ НЕКЕДЕГІ ЕРЛІ-ЗАЙЫПТЫЛАР ҒАНА ПАЙДАЛАНАДЫ

Мемлекет басшысы «Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы» кодекске өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы заңға қол қойды. Суррогат ана қызметін тек Қазақстан Республикасының ерлі-зайыптылары ғана пайдалана алады, деп хабарлайды KAZINFORM.

Заңға сәйкес, суррогат анамен шарт жасасатын ерлі-зайыптылар: суррогат ананың медициналық тексеруден өтуіне кететін шығындарды төлейді; қосалқы репродуктивтік әдістер мен технологияларды қолдануға жұмсалатын шығындарды өтейді; репродуктивтік технологияларды қолданатын медициналық ұйымға өздерінің дене және психикалық саулығы туралы медициналық қорытындыны, сондай-ақ, медициналық-генетикалық тексеру нәтижелерін ұсынады; суррогат ананың жүктілік, босану және босанғаннан кейінгі 56 күн ішіндегі медициналық қызмет көрсету шығындарын өтейді. Егер жүктілікке немесе босануға байланысты асқынулар болса, бұл шығындар босанғаннан кейінгі 70 күнге дейін төленеді.

Фото: pixabay.com

ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ КЕШ

ӨНЕРІМЕН ӨЛКЕСІН ӨРНЕКТЕГЕН

Шілденің 22 күні Көксу ауданының мәдениет үйінде танымал композитор, «Музыкатану» ғылымдарының кандидаты, Көксу ауданының «Құрметті Азаматы», ұлағатты ұстаз, үлгілі әке Амангелді Нұрбайұлы Тоқымбетовтың 80 жылдық мерейтойына арналған шығармашылық кеші өтті.

Көксудың топырағында туып-өскен өнер азаматының шығармашылық кешіне жиналған жұртшылық композитордың өмір жолы мен өнердегі жолы туралы әсерлі әңгімелер тыңдап, оның осы сахнада орындалған шығармаларына жоғары баға берді. Аудан мәдениетінің дамуына зор үлес қосқан Амангелді Тоқымбетов туралы толық материалды газетіміздің келесі санынан оқи аласыздар.

"АЛАТАУ-АҚПАРАТ"

ТАБИҒАТ ЗАҢЫН БҰЗБАЙЫҚ!

Табиғат – адамзат баласы тіршілік ететін орта. Сондықтан да әрбір адам табиғатты қорғауға, сақтауға, камқор болуға міндетті. Алайда, бүгінгі күні адамдардың табиғатқа деген көзқарасы өзгерген. Мәселен, палатка орнату үшін өсіп тұрған жас ағашты шабады. Отырған жерде консерві банкалары, шөлмектер, полиэтилен қаптары сияқты тұрмыстық қалдықтар жиналмай шашылып жатады. Оған қоса орманға келген жұрт өсіп тұрған орман гүлдерін немесе ағаш бұтақтарын сындырып өзімен алып кетіп жатады. Әрбір орманға келуші бір бұтақ, бір гүлден сындырып әкете берсе - онда орманды жерлерде не қалады? Сол себептен, жидекті бұталар мен шөптесін өсімдіктер саны қазіргі кезде азайып, қызыл кітапқа кіргені - бүгінгі күннің ащы шындығы! Құрметті жерлестер! «Қапал орман шаруашылығы» мекемесі сіздерді осындай табиғи заң бұзушылықтар үшін Әкімшілік және Қылмыстық кодекстерге сәйкес жауапкершілік қарастырылғанын ескертеді. Сондықтан да барлығымыз табиғат аясына шыққан сәтте өзімізді табиғатты қорғаушы ретінде ұстап, заң бұзушылық әрекеттерді көрсеніз 8/72832/ 3-15-39; 3-11-13 немесе 102 телефондарына хабарласуыңызды сұраймыз.

Қуантай Байтасов,

«Қапал орман шаруашылығы» мекемесінің Ақсу-Арасан орман шебері

АКИМ ТАЛДЫКОРГАНА ПРИНЯЛ ЖИТЕЛЕЙ: ПРОСИЛИ ЗЕМЛЮ, ГАЗ И РЕМОНТ

Аким Талдыкоргана Ернат Бәзіл провел личный прием граждан, чтобы обсудить острые вопросы жителей города. Среди них — земля для бизнеса, ремонт домов и строительство парка, передаёт tinfo.kz.

Аким Талдыкоргана Ернат Бәзіл 22 июля т.г. провел личный прием граждан, чтобы обсудить наиболее острые вопросы, волнующие жителей города Жетісу. На встрече поднимались темы предоставления земельного участка для предпринимательской деятельности, ремонта кровли многоквартирных домов, а также строительства нового парка на пустующем участке. Жители также обратились с вопросами о подключении к газовым сетям и установке искусственных дорожных неровностей для безопасности. Глава города внимательно выслушал каждое обращение и дал конкретные поручения руководителям соответствующих отделов. «Открытый диалог с жителями и внимательное отношение к каждому обращению — наша главная задача», — подчеркнул Ернат Бәзіл. Он отметил, что все поднятые сегодня

вопросы находятся на постоянном контроле и будут решаться поэтапно.

3 МЛРД. ТЕҢГЕ ВЫДЕЛЕНО НА СТРОИТЕЛЬСТВО ОГРАЖДАЮЩЕЙ ДАМБЫ НА ОЗЕРЕ АЛАКӨЛ

В рамках исполнения поручений Главы государства по развитию водохозяйственной инфраструктуры из резерва Правительства выделено 3 млрд. тенге на реализацию проекта по строительству оградящей дамбы озера Алакөл области Жетісу.

Соответствующее постановление подписал Премьер-министр РК Олжас Бектенов. Выделенные средства будут направлены на строительство защитной дамбы протяженностью 6 км. Из них 2,5 км приходится на селе Көктұма, 3,5 км — на село Ақши. Ранее, в 2025 году, на протяжении 1,7 км уже были выполнены укрепительные, земляные и бетонные работы, а также завершены работы по устройству габионных конструкций. Выделенные средства позволят укрепить береговую линию и систему переноса и перераспределения наносов озера Алакөл. Создание защитной инфраструктуры также будет способствовать развитию туристического потенциала региона. (Источник: официальный информационный ресурс Премьер-министра РК)

В ОБЛАСТИ ЖЕТИСУ ОТКРЫЛИ ЭТНОБИБЛИОТЕКУ

На базе талдыкорганского Дома дружбы открыли библиотеку, которая будет работать в концепции этнокультурного пространства. При ее создании особое внимание уделили истории и самобытности края Жетісу. В оформлении интерьера использовались элементы казахской национальной культуры, - сообщает пресс-служба акима области Жетісу.

Этнобиблиотека открыта для всех желающих — жителей и гостей области, молодежи, студентов, преподавателей, научных работников, представителей этнокультурных объединений и всех любителей чтения. Посетители могут пользоваться литературой в читальном зале, где созданы комфортные условия

для чтения, самообразования и получения необходимой информации. Пока книжный фонд этнобиблиотеки насчитывает около 1500 изданий. Это избранные произведения казахской и мировой литературы, словари, различная историческая, научно-методическая и детская литература на разных языках этносов, проживающих в регионе. И в дальнейшем библиотечный фонд будет пополняться.

НЕОБЫЧНАЯ ФЕРМА

В ЖЕТИСУ РАЗВОДЯТ БОЛЕЕ ПОЛУТОРА ТЫСЯЧ ОСЛОВ

Необычная ферма по разведению ослов в Каратальском районе области Жетісу привлекла внимание после публикаций в соцсетях. Корреспондент Kazinform запросил официальный комментарий в управлении сельского хозяйства области Жетісу.

В ведомстве напомнили, что содержание и регистрация ослов регулируются действующим законодательством. Там сообщили, что все содержащиеся на данной ферме животные зарегистрированы в установленном законодательством порядке. По информации, распространяемой в социальных сетях, на ферму привозят ослов из разных регионов Казахстана. Авторы публикаций также утверждают, что впоследствии животных якобы экспортируют в Китай. Вместе с тем официального подтверждения этой информации на сегодняшний день нет. По данным государственной информационной системы «База данных идентификации сельскохозяйственных животных», в селе Ескельды би Ескельдинского сельского округа, расположенном недалеко от города Уштобе Каратальского района, официально зарегистрированы две крупные группы ослов.

Фото: Александр Павский / Kazinform

ДЕЙСТВИЯ ЧАСТНОГО СУДЕБНОГО ИСПОЛНИТЕЛЯ ПО АЛИМЕНТАМ

Алименты — это одна из форм финансовой поддержки членов семьи. Кто отказывается от выплаты алиментов, принуждают к этому по суду. Кто и сколько должен платить, определяют законы Казахстана. Кодексом о семье установлены размеры выплат, которые могут быть взысканы по суду. Они зависят от доходов ответчика и составляют такие части от них: 1/4 на одного ребенка, 1/3 от двух детей — от зарплаты и других доходов, на трех и более 1/2 — половину доходов.

Основанием для принудительного исполнения является исполнительный документ, принятый судебным исполнителем к своему производству. После возбуждения исполнительного производства судебный исполнитель извещает либо уведомляет должника с требованием своевременного исполнения исполнительного документа и необходимости явки, для выяснения его места работы и иных доходов, имущественного положения и иных необходимых для исполнения сведений.

Судебный исполнитель, в случае неисполнения, не реже двух месяца, производит запросы посредством Автоматизированной информационной системы органов исполнительного производства о пенсионных, налоговых отчислениях и его имущественном положении. В случае установления места работы, получения пенсии, пособия, стипендии, судебный исполнитель выносит постановление об обращении взыскания на заработную плату и иные доходы должника в размере, установленном судебным актом. Одновременно с этим, судебный исполнитель информирует должника о возможных последствиях в случае неисполнения им обязанностей по уплате алиментов, о наложении ареста на имущество, расчетные счета в банках второго уровня, выставлении временного ограничения на выезд за пределы Республики Казахстан, реализации имущества и т.д. Также, в случае отсутствия дохода судебный исполнитель определяет задолженность по уплате алиментов, о чем выносит соответствующее постановление.

Нурмахметова А.Н.
частный судебный исполнитель исполнительного округа области Жетісу

КОРОТКО ОБО ВСЕМ

В ОБЛАСТИ ЖЕТИСУ ИМЕЕТСЯ 486 ЗЕРНОХРАНИЛИЩ ОБЩЕЙ МОЩНОСТЬЮ 714 ТЫС. ТОНН

Они равномерно распределены по 10 районам и городам области и находятся в непосредственной близости от основных производителей зерна. Эти объекты предназначены для приема, хранения и последующей обработки урожая. В процессе хранения зерно проходит очистку, сортировку и сушку, что позволяет обеспечить его длительное хранение. Общая мощность сушильного оборудования, имеющегося в области, составляет порядка 500 тонн в сутки, - сообщает пресс-служба акима области Жетісу.

Уборка зерновых колосовых культур в регионе в самом разгаре. На сегодняшний день собрано 39,3 тыс. га и обмолочено 73,8 тыс. тонн зерна при средней урожайности — 18,8 ц/га. В Коксуском районе, например, уборка урожая проводится в соответствии с утвержденным графиком. Имеется 42 зернохранилища. В рамках программы «Кең дала-2» аграрии района получили льготные кредиты на сумму порядка 1 млрд тенге.

КАЗАХСТАН ВОШЕЛ В ТОП-25 МИРОВОГО РЕЙТИНГА ЭЛЕКТРОННЫХ ПРАВИТЕЛЬСТВ ООН

Казахстан занял 24-е место в мировом рейтинге электронного правительства ООН. Об этом говорится в обзоре правительства о развитии цифровизации и искусственного интеллекта, сообщает Exclusive.kz.

По данным правительства, сегодня 90,4% государственных услуг в стране оказываются в электронном формате, а 95,9% доступны через смартфон. С начала 2025 года казахстанцы получили более 51,5 млн. государственных услуг, из которых свыше 25,7 млн. были оказаны через портал eGov.kz. Власти также сообщили, что в стране внедрены 39 видов цифровых документов, полностью заменяющих бумажные аналоги. В мобильное приложение eGov Mobile добавлен интеллектуальный поиск на базе искусственного интеллекта. Так, по итогам 2025 года экспорт казахстанских IT-услуг достиг 1,1 млрд. долларов, в экосистеме Astana Hub работают более 2 тыс. компаний, а к 2030 году правительство намерено увеличить экспорт IT-услуг до 5 млрд. долларов.

КАЗАХСТАН И КИТАЙ ОТКРЫЮТ КОЛЛЕДЖ ДЛЯ ВОДНИКОВ

Казахстан и Китай прорабатывают создание совместного колледжа и учебного центра для подготовки специалистов водной отрасли. Этот вопрос обсудили министр водных ресурсов и ирригации Казахстана Нуржан Нуржигитов и делегация КНР во главе с ректором Электроэнергетического профессионального колледжа «Три ущелья» Чэн Минем, передает kazenta.kz.

На встрече стороны рассмотрели возможность открытия в Таразе совместного учебного центра на базе Казахского научно-исследовательского института водного хозяйства, а также совместного колледжа на базе Казахского национального университета водного хозяйства и ирригации. Планируется, что образовательные проекты обеспечат полный цикл подготовки квалифицированных специалистов, в том числе с участием преподавателей из Китая. Кроме того, обсуждалась разработка программы повышения квалификации казахстанских специалистов водной отрасли в Китае.

ДЕРЕВО УПАЛО НА АВТОМОБИЛЬ С ЛЮДЬМИ НА ТРАССЕ ТАЛДЫКОРГАН – ТЕКЕЛИ

Дерево упало на легковой автомобиль Toyota Camry на трассе Талдыкорган - Текели. Инцидент произошел 21 июля, передает Tengrinews.kz.

Как сообщили в акимате Ескельдинского района, дерево рухнуло на дорогу "в результате неблагоприятных погодных условий, а именно сильного ветра". В салоне автомобиля, на который упало дерево, находились пять человек. Пострадавших доставили в Центральную районную больницу Ескельдинского района. В настоящее время их состояние оценивается как стабильное. Дерево убрано с проезжей части, движение автотранспорта осуществляется в штатном режиме, препятствий для проезда нет.

В ЖЕТИСУСКОЙ ОБЛАСТИ РАЗОБЛАЧЕНЫ ДВЕ ГРУППЫ ДРОППОВОДОВ

В области Жетісу полицейские при координации прокуратуры пресекли деятельность двух групп, которые вовлекали людей в дропперские схемы для интернет-мошенников, передает kazenta.kz.

Во время расследования правоохранители установили 12 эпизодов преступной деятельности. Общий ущерб, причиненный потерпевшим, превысил 22 млн. тенге. По одному из уголовных дел суд уже вынес приговор. Шесть подсудимых получили наказание в виде ограничения свободы на сроки от 1 года 6 месяцев до 4 лет 6 месяцев. Приговор вступил в законную силу. Второе уголовное дело сейчас рассматривается в суде. С начала года в области Жетісу зарегистрировано 31 уголовное дело по статье о незаконном предоставлении доступа к банковским счетам и платежным инструментам. Из них 16 уже направлены в суд, по остальным продолжается расследование.

КАЗАХСТАНЦЫ ЗАДОЛЖАЛИ БАНКАМ БОЛЕЕ 25 ТРЛН. ТЕНГЕ

Общий объем задолженности населения Казахстана перед банками на 1 июня 2026 года достиг 25,48 трлн тенге. Большую часть этой суммы составляют потребительские кредиты, следует из аналитического обзора Национального банка, сообщает Exclusive.kz.

По данным регулятора, задолженность по потребительским займам составляет 17,08 трлн. тенге, или около 67% от общего объема кредитов физических лиц. Еще 7,32 трлн тенге приходится на ипотечные кредиты, а 1,08 трлн тенге — на займы, выданные на другие цели. В региональном разрезе наибольший объем кредитной задолженности зафиксирован в Алматы — 7,54 трлн тенге. На втором месте находится Астана с показателем 4,17 трлн тенге, третью строчку занимает Шымкент, где жители задолжали банкам 2,03 трлн тенге. Данные приведены в аналитическом обзоре Национального банка по состоянию на 1 июня 2026 года.

(Все материалы взяты из открытых источников)

ЕҢБЕК МОБИЛЬДІЛІГІ ОРТАЛЫҒЫ

Сембек Әбді-Рахым
«Алатау»

Кәмшат Жұмабекқызы, еңгімемізді мекеме аты неге өзгергенінен бастасақ?

К.Ж.: Ия, сұрағыңыз орынды. Көпшілікті ойландыратын сұрақ.

Өздеріңізге белгілі, елімізде жаңа Әлеуметтік кодекстің қолданысқа енгізілуіне байланысты 2023 жылғы 1-шілдеден бастап осы

Бүгінде облысымыздағы жұмыс іздеген ағайын баратын мекеменің аты өзгергенімен заты өзгерген жоқ. Сондықтан, оқырман, жұмысқа орналастыру мекемесінің жаңа атауымен таныс болыңыздар. Ол орталық енді «Жетісу облысы бойынша еңбек мобильділігі орталығы» деп аталатынын ескерте кетуді жөн көрдік. Осы коммуналдық мемлекеттік мекеме директорының орынбасары Кәмшат Жұмабекқызына көпшіліктің ойында жүрген біраз сұрақтарды қойып, мағлұмат алған едік.

сомасы 372,0 млн. теңгеге 215 мемлекеттік грант беру көзделді.

Субсидияланатын жұмыс орындарына 6712 адамды

(пробация қызметінің есебінде тұрған) адамдар бар. Оларға деген қандай да бір жеңілдіктер бар ма?

К.Ж.: Халықтың әлеуметтік осал топтарын жұмыспен қамтуға ерекше көңіл бөлінуде. 2026 жылы мүгедектігі бар адамдарды жұмысқа орналастыру мақсатында 87 кәсіпорында 163 жұмыс орнына квота белгіленді. Жылдың алғашқы жартыжылдығында квота шеңберінде 80 адам тұрақты жұмысқа орналастырылды. Жалпы, жұмыспен қамту органдарына жүгінген 765 мүгедектігі бар азаматтың 679-ы жұмыспен қамтудың белсенді шараларымен қамтылды.

Бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған азаматтарды және пробация қызметінің есебінде тұрған адамдарды жұмыспен қамту бағытындағы жұмыстар да жалғасуда. Жыл басынан бері белгіленген квота шеңберінде бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған 11 адам және пробация есебінде тұрған 59 азамат жұмысқа орналастырылды.

Талдықорған қаласындағы «Мансап» орталығы

жұмыспен қамтылды. Осылайша, 2025 жылдың қорытындысы бойынша облыста жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейі азайып, 2,3 пайызды құрады.

Ал, әйелдерді жұмыспен қамту бағытында да жүйелі жұмыстар жүргізілуде. Нақты айтсақ, жыл басынан бері жұмыспен қамту органдарына 12 431 әйел жүгінсе, оның 7 433-іне белсенді шаралар қарастырылып, 5 317-сі жұмысқа орналастырылды. Соның ішінде, 1 609 әйел

заңнамасы, еңбек құқықтары, қаржылық сауаттылық, алаяқтық пен еңбек қанауының алдын алу мәселелері бойынша оқыту іс-шараларын өткізу арқылы әлеуетті және елге оралған еңбек мигранттарына мақсатты қолдау көрсетеді. Сонымен қатар, азаматтарға жұмысқа орналасу мүмкіндіктерін іздеуде, кәсіптік оқудан өтуде және одан әрі бейімделуде жан-жақты көмек беріледі.

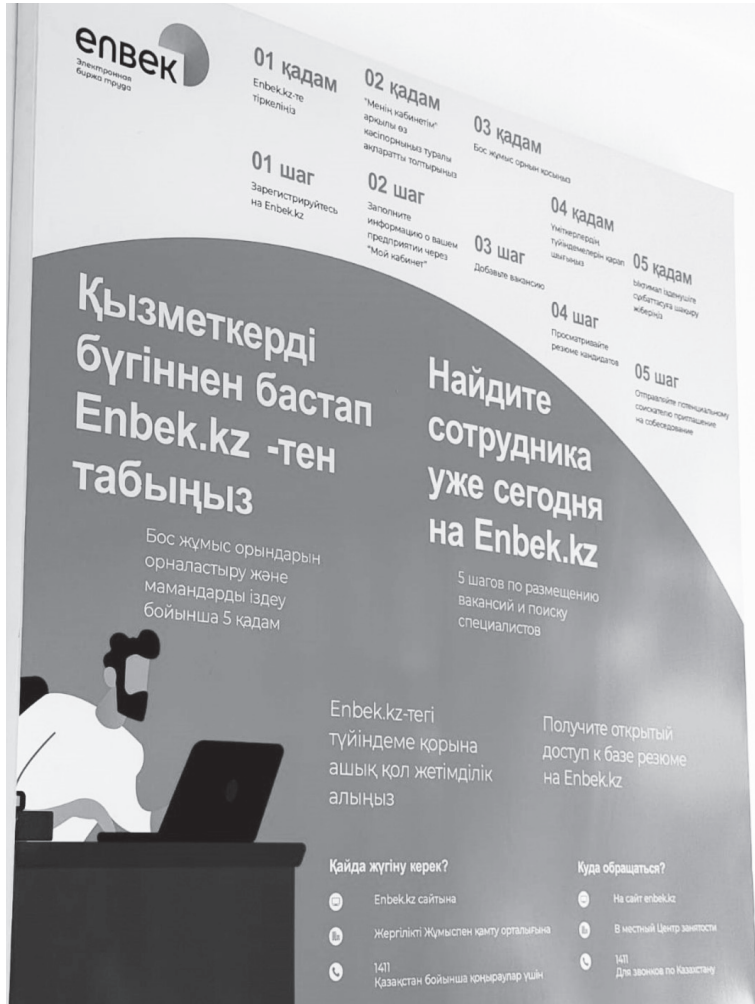
Орталықтың қызметі халықты жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруға, қауіпсіз еңбек көші-қонын дамытуға, сондай-ақ, көші-қон мәселелері бойынша мемлекеттік органдар мен халықаралық ұйымдар арасындағы өзара іс-қимылды нығайтуға ықпал етеді.

Қажет болған жағдайда, кәсіби дағдыларын жетілдіру, еңбек нарығында сұранысқа ие мамандықтар бойынша skills.enbek.kz/ru порталы арқылы қысқа мерзімді оқыту ұйымдастырады.

Аталған шараға Қазақстандағы БҰҰ Тұрақты үйлестірушісі Сарангоо Раднаарагчаа; Қазақстандағы Швейцария Елшілігінің Уақытша сенімді өкілі Помпилио Джорджо; Швейцарияның даму және ынтымақтастық агенттігі (SDC) - Урсула Келлер Алазаев; Қазақстандағы Халықаралық көші-қон жөніндегі ұйымның (ХКҚҰ) миссия басшысы Серхан Актопрак қатысады.

Жетісу облысында еңбек нарығын дамытуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалар алдағы уақытта да жалғасады. Еңбек мобильділігі орталығы халықты сапалы жұмыспен қамтуға, еңбек ресурстарының тиімді пайдаланылуына және тұрғындардың әл-ауқатын арттыруға бағытталған жұмыстарды жүйелі түрде жүзеге асырып келеді.

Кәмшат Жұмабекқызы, жақсы мәліметтеріңіз жұмыс іздеушілер игілігіне жарасын! Әр істеріңіз нәтижелі болсын! Талдықорған орталығы жұмыссыздарды қолдау орталығына айналсын!

орталық осы атаумен өз жұмысын бастады. Оның негізгі мақсаты – халықты жұмыспен қамтуға жәрдемдесу, еңбек нарығының тұрақтылығын қамтамасыз ету, жұмыссыздық деңгейін төмендету және аудандық, қалалық «Мәнсап» орталықтарының қызметін үйлестіру.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 29-қарашадағы қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының еңбек нарығын дамытудың 2024–2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы аясында, "Жетісу облысында халықты жұмыспен қамтуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалар жүйелі түрде іске асырылуда және облыста жұмыспен қамту шаралары нәтижелі жүзеге асуда" деп айтуға болады.

Өзіңіз айтқандай, аудандық, қалалық «Мәнсап» орталығының қызметі қалай үйлестірілуде?

К.Ж.: 2026 жылы жұмыспен қамтудың белсенді шараларын іске асыру үшін жергілікті бюджеттен 8,9 млрд. теңге бөлінді. Бұл қаржы қысқа мерзімді кәсіптік оқытуға (366,9 млн. теңге) арналып, 800 адамды оқыту жоспарланды. Сондай-ақ, «Бастау-Бизнес» жобасы аясында 1145 азаматты кәсіпкерлік негіздеріне оқыту және жалпы

жолдау жоспарланып, бұл мақсатқа 8,2 млрд теңге бөлінді. Оның ішінде, «Жастар тәжірибесі» жобасына – 1 300, «Күміс жас» жобасына – 605, қоғамдық жұмыстарға – 4 185, әлеуметтік жұмыс орындарына – 620 адамды жолдау жоспарланды. Сонымен қатар, enbek.kz порталы арқылы 2450 азаматты онлайн оқыту көзделді.

2026 жылғы 1 шілдедегі жағдай бойынша, жұмыспен қамтудың белсенді шараларымен 12558 адам қамтылды. Оның ішінде, 9262 азамат жұмысқа орналастырылып, 4008 адам тұрақты жұмысқа ие болды.

Жұмыспен қамтудың белсенді шаралары аясында, 4044 адам қоғамдық жұмыстарға, 524 адам «Күміс жас» жобасына, 436 адам әлеуметтік жұмыс орындарына, 250 жас маман жастар практикасына жолданды. Сонымен қатар, 510 адам қысқа мерзімді кәсіптік оқытуға, 549 адам «Бастау Бизнес» жобасы бойынша оқуға және 2237 азамат Электрондық еңбек биржасы порталында онлайн оқытуға қатысты. Міне, байқаған боларсыз, бөлінген қаржы тұтастай жаңа кәсіпті игеру арқылы өңірдегі жұмыссыздықты жоюға бағытталуда.

Ел арасында мүмкіндігі төмен, мүмкіндігі шектеулі

Жастарды жұмыспен қамту, соның ішінде ата-анасының қамқорлығынсыз қалған жастарға қолдау бар ма? Әйелдерді жұмыспен қамту жөнінде не айтасыз?

К.Ж.: Ата-анасының қамқорлығынсыз қалған жастарды қолдау шаралары да өз жалғасын тапты. Осы санаттағы азаматтар үшін белгіленген квота аясында, 4 жас тұрақты жұмысқа орналастырылды.

Жастарды жұмыспен қамту – мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі болғандықтан, 2026 жылғы 1 шілдедегі жағдай бойынша жұмыспен қамту органдарына 35 жасқа дейінгі 6 886 жас жүгінді. Оның ішінде, 3 510 жас үшін жұмыспен қамтудың белсенді шаралары қарастырылып, олардың 2 703-і жұмысқа орналастырылды. Соның ішінде, 1441-і тұрақты

тұрақты жұмысқа ие болды. Бұл да жаман көрсеткіш емес деп ойлаймын.

Шет елдерге жұмысқа барғысы келетіндерге қандай жол бар?

2026 жылдың 19 маусымында Талдықорған қаласының «Мансап» орталығында еңбек көші-қонын жоспарлап жүрген азаматтарға, алдын ала ақпараттық қолдау көрсету үшін, Көші-қон алдындағы дайындық орталығы ашылды.

Көші-қон алдындағы дайындық орталығын құру азаматтарды шетелге шығар алдында қолдау жүйесін дамытуға, олардың ақпараттану деңгейін арттыруға және қауіпсіз, ұйымдастырылған әрі заңды еңбек көші-қонын қамтамасыз етуге бағытталған.

Орталық көші-қон

КӨЗДЕН ҰШҚАН 10 СОТЫҚ ЖЕР ...

Құралай МҰСАНОВА
«Алатау»

Бұл – кейінгі түзету және бұрынғы өтініштер, яғни барлық кезек 2024 жылдан бастап электронды Реестрге енгізілді. Бұрын өтінішті қарау 12 күнге созылса, қазір 5 минут. «Қазіргі таңда Реестрде 4 257 048 адам тіркелген» деп хабарлайды, жергілікті атқарушы органдардың мәліметі бойынша, Kazinform.

Негізінде, 2005 жылғы жарлық бойынша, «Әр қазақстандыққа, оның үйі немесе жері барына қарамастан, тұрғын үй немесе кәсіптік ғимарат салу үшін 10 сотық жер тегін берілсін» делінген. Сол кезде кезекке тұрғандар әлі жерлеріне иелік ете алмай жүр, көзін тауып жер алғандар да бар (ол қандай жол екенін екінің бірі білді, бірақ үндемеді).

2016 жылы ҚР-ның сол кездегі Президенті Нұрсұлтан Назарбаев Үкіметке бірыңғай «Нұрлы жер» үй құрылысы бағдарламасын ұсынды. Бұл жерде де, мемлекет әр қазақстандыққа 10 сотық жер беруге міндеттелген. Бірақ, Қазақстанда жер көп болғанмен, жеке адамдарға жер бөлініп бере салынбайтындығын айтты Елбасы. Жеке адамдардың тұрғын үй салуға берілетін жерге су, жарық, жол жүргізілуі керектігін түсіндірді және «Нұрлы жер» бағдарламасы аясында мемлекет коммуникация жүргізуге ақша бөлетіндігін айтты. Бұл үй салған адамның үй құрылысына кететін қаражатына жеңілдік болатын көрінеді. Сонымен қатар, 30% жерге үкімет өзі үй салып бермекші болған, «Тегін жерді ал да «бөлен» архитектуралық проект бойынша салынған үйді сатып ал» дегенді айтқан болатын. Соның нәтижесінде, Bi-Group Алматы мен Астанаға ауылдар салып тастады. Үйді сатып алуға кредит берілді, басқа жолдары да қарастырылды.

Қазақстан Республикасының Жер кодексіне сәйкес, 18 жасқа толған әрбір Қазақстан азаматы жеке тұрғын үй салу үшін 10 сотық (0,10 га) жерді тегін алуға құқылы. Бұл жер телімін алу үшін eGov.kz порталы арқылы өтініш беріп, кезекке тұру қажет және тіркеуіңіз бен тұрғылықты жеріңіз маңызды емес, кез келген өңірге кезекке тұра аласыз. Бұл жер тек жеке тұрғын үй құрылысы үшін әрі өмірде тек бір-ақ рет беріледі. Жер телімін әшейін бере салмайды, инженерлік-коммуникациялық немесе инфрақұрылымы (су, жол, жарық, газ) бар аймақтан беріледі. Қазақстан бойынша бұл процес 5 жылдан 15 жылға дейін созылуы мүмкін...

басқалар кезегі жылжымай қалып жатыр, қалып жатыр, қалып жатыр. Сонда, жер кімдерге беріліп жатыр? Ауыл-ауыл болып салынған үйлер кімдерге тиесілі?

Б а с қ а с ы н айтпағанда, біздің Талдықорғанның

аумағы осындай шағын аудандар мен ауылдардың арқасында, соңғы жылдары, керемет өсті. 6,7,8,9, тіпті 10-ыншы шағын аудан қосылды. Әрқайсысының атауы бар: «Болашақ», «Мүшелтоя»... «Құлагер», «Әл-Фараби», т.б.

Сөз арасында айта кетейін, бұрынғы цифрлармен белгіленген І әскери қалашық, екінші, бесінші т.б. шағын аудандарға да ат берілген. Бұл аудандарда үйлер барлық нормативке сай салынған, әлі қырық жыл тұрса, сынын жоғалтпас, қыста жылы. Ал, кейінгі салынған үйлер сын көтермейді. Сөйте тұра, ипотекамен алғандарға қарадай (черновой) беріледі, яғни сылағын өзің сылайсың, бөлмелерді өзің бөлесің, өденін және қабырғасын өзің қаптайсың әрі қыста суық.

«Бугор» (қазір Көктал), «Поле чудес» (Қазіргі аты жоқ, ел ішінде «14-маршрут бойынша» көшелер), «Коттеджді қалашық», «Еңбек», «Ынтымақ», «Жастар», «Жастар-1», «Жастар-2», «Жастар-3» шағын аудандары салынды. Мұндағы үйлер

«қағаздан салынғандай» деген баға алған. Сонда да болса, үйсіз жүрген көпбалалы аналар, мүгедектігі барлар мен сатып алушылар қуана қабылдап жатыр. Алып алып, тастап кетіп жатқандар да бар көрінеді. Осы үйлердің тұрған орны 10 сотық бола ма екен? Әлде, үй салушылар жерді үкіметтен алып, үй салып, сататынын сатып, әкімдердің «көп балалы аналарға, мүмкіндігі шектеулі жандарға жер беріп жатырмыз, үй беріп жатырмыз» деген даурықпаларын жамылып, жалға беріп жатыр ма? Мұны қандай заңға сыйғызып жатыр екен?

Әуелі, Алматы облысында біреулер жерді үкіметтен басқа мақсатта (мал өсіруге, егін егуге т.б.) алып, 4-5 сотықтан жеке адамдарға үй салуға сатқандарын да көзіміз көрді. Оның құжатын қайта жасатып алатын көрінеді. Қазақстанның кейбір жерлерінде, осындай құжат қайта жасатпағандар, елдің ақшасын қалтаға басып кетіп, жер сатып алып, үй салып алғандардың басы дауға қалып жатқандарын да көзіміз көрді. Жетісу облысында да осындай «пысықайлар» бар деп ойлаймын. Бұлай ойлауыма негіз жоқ емес.

Өйткені, 2022 жылы шілде айында «Жастар-3» «жер кезегінде тұрғандарға беріледі» деп, жергілікті «Талдықорған», «Вечерний Талдықорған» газеттерінде 500 адамның тізімін жариялады. Шақырып алып, «сізге 10 сотық жеріңіз беріледі» деп сүйіншіледі де. Қуанышымыздан өзімізді қоярға жер таппай, «қашан, қашан» деп бара беріппіз. 2023 жыл болды, «қашан» деп барғанда «трансформатордағы тоқты ұрлап кетті, соны орнына қоймай бере алмаймыз» деген жауап алдық. Бір жыл күттік. 2024 жылы жазда «жер кадастрын жасауға ХҚК орталығына 23 мың теңге төлеңіз» дегенді естіп, «Құдай жарылқайын деді» деп, қуана барып төлеп,

архитектуралық жоспарлау бөліміне өткіздік. Сондағы менің таң қалғаным, ХҚКО-дағылар, қолдағы қағазымызға қарап, не төлейтінімізді, қайда төлейтінімізді бір-бірінен сұрап жүріп зорға анықтады. Архитектуралық жоспарлау бөліміндегілер апарған түбіртегімізді алатын Медеу деген баланың жоқ екенін айтты, қолымыздағы қағазды «сендерге өткіз деді ғой» деп бойбермей тастап кеттік. Соған қарағанда, "кезек бойынша жер бірінші рет берілгені жатыр ма, қалай?" деген ой келді..

Енді, күзге таман «төлеген ақшаңызды қайтып алыңыз» дегенді шығарды. Оны «кезекті цифрландыруға көшіреміз» деп түсіндірді. 2024 жылдың күзінде «цифрландыруға әзір екі адамды ғана жіберіп қойдық» деді Әтәйевтің өкімі. 2025 жылы көктемде «Жастар-3» арендаға беріліп, оған үй салынатындығын естідік, «сіздерге жер берілмейді, тендр ұтқандар көпбалалы аналарға, аз қамтылған отбасыларға, мүгедектігі барларға үй салып бересіз» дегенді айтты. Жүгіріп, "Вечерний Талдықорған" газетіндегі 500 адамның тізімін алып, қала әкіміне бардық. Алған жауабымыз - "Осы тізімді жасап, жер беремін деген әкімді тауып алыңыздар да жерді содан сұраңыздар". Облыс әкімі шағымымызды қайта қалалық әкімге жібереді. Соттан да көмек болмады. Ақыры, 10 сотық жеріміз көзден бұлбұл ұшты.

2026 жылы «Жастар-3» шағын ауданына салынған жер үйлердің кілтің қалалық әкім жоғарыда айтылған санаттағы адамдардың біразына «табыстап жатыр» деп жер жаһанға жар салынды. Сатып алғандар да бар екен. Әрине, қазақтың үйлі болғанына қуаныштымыз. Қоныстары құтты болсын! Тек, тағы да көкейде «бұл өзгерту Заңның қай бабына сыйды екен?» деген ой қалды.

«ПЕРМЕДЕГІ ПИГМАЛИОННАН» ТУҒАН ПАЙЫМДАР

Белгілі қаламгер, бүгінгі қазақ көркемөсінің көрнекті өкілдерінің бірі Дәурен Қуаттың жақында жарық көрген «Пермедегі Пигмалион» әңгімесі әркімге көріне бермейтін өмірдің қалтарыс-бұлтарыстарына дейін қалт жібермей, кейбір көлеңкелі, қатерлі тұстардан сақтандыруды, өзгеше шешім қабылдауға бағдар беріп келе жатқанын аңғартады.

«Пермедегі Пигмалионның» кейіпкері кез-келген қазақ ауылынан қай салада болмасын қиналмай-ақ табуға болатын тума талант иесі, бұл жолы дарынды суретші. Басқа бір жағдайда өзіндей талғамы биік талапкер ортаға тап болса немесе өнер институтында арнайы білім алса, әлемдік деңгейде мойындалатын атақты суретші атанары күмәнсыз. Алайда, әдеттегідей алыс бір түкпірде жатқан шағын ауылда туып өскендіктен, ұлттық тәрбиеге сай жалғыз көрі шешесін тастап кете алмай, ауылда қала берген. Бірақ жаратушының өзі сыйға тартқан бойындағы алапат күш, адуын талант кеудеден жарыққа шықпай тұра алмайды, сондықтан өзінің айналасындағы дүние-әлемді қара қарындашпен ақ қағазға түсіру, ауылдастарының бек әлпетін айнытпай бейнелеу оның өмірінің ажырамас белгісі, тіпті олардың құжаттарындағы фотосына дейін мұның қолынан

шыққан. Бұл ауылдың жолы болғандай, өйткені Қайыргелдінің суреттері арқылы оның бүкіл тыныс-тіршілігі, көрі-жасы, тау-тасы, аспан-көгі, қисық көшесі, бұзылған трекірі, сынған соқасына дейін мәңгілікке таңбаланған, демек осынау шағын ауыл тарихқа берік енген.

Өзгелер ұғына бермейтін өнердің тылсым әлемінде, қиялдың қалтарыстарында жүріп Қарекен үйлену, отбасын құру сынды адами қажеттіліктерін орындауға да отыздан асқанша кешігіп жүргені содан. Әзіргі қанағаты сөйлескен қыз-қырқынның бейнесін өзі қалаған, өзіне ұнаған, тек өзі көргісі келетін «үлбіреген сусымалы жібек көйлекте құбыла толқып тұрған» бейнеде салу, жеке

қалғанда әлгілермен сөйлеседі, солармен бірге жәннат бағына аттанады. Десе де, суретшінің жанының қалауындағы, өзгеден бөлек талғамындағы қыздың жолығуы қиынға айналған. Бұл жағдай күндердің бір күнінде ешкім күтпеген, ойламаған жерден өзгеріп сала береді.

Қарекен теледидардан ала топалаң басқан Сүрия деген елде қара бет-перделі, тек екі жанарынан көз жасы үздіксіз тамшылап, өңіреп тұрған қазақ қызын көреді. Діни жат ағымның арбауына түсіп, бір түнде солардың серкесінің бірінің некелі әйеліне айналғанын өзі де сезбей қалған жас қыз ата-ана, ағайын туыстан безініп, алыс елге аттанған «күйеуін» іздеймін деп, ендігі жат жерде тығырыққа тіреліп,

өзге көп еркектің бауырынан өтіп, құлдықтың қамытын киген екен. Қара көйлекті қызды көрген сәттен бастап кейіпкердің де өмірі күрт өзгерді. «Неткен көз, Құдай-ау, не деген көз мынау?» деген таусылмас күбірге көшкен бұны сол бір мөлт қара көз толассыз толғандырып, естен тандырған. Қайран шешесінен бастап ауылдастарының өзі мұны енді көз тиді, ауруға ұшырады деп күңірене қабылдай бастайды.

Орыс әдебиетінің классигі А.Чеховтың әйгілі «Черный монах» әңгімесіндегі жас ғалым, магистр-философ, іздену жолында жүйкесін шаршатып алған Коврин, аңыздардан естіген Қара сопымен кездесіп, өзінің ойымен үндестікті қара сопының айтқандарынан тауып, адамзаттың жарқын келешегі, жеке адамның еркіндігі, азаттығы тәрізді тақырыптардағы пікірлеріне сәйкестікті демалуға келген деревня шетіндегі жабайы бақта кездескен сопыдан тауып, уақытша болса да бақытқа кенелетіні бар. Алайда, ең жақынды, төңірегіндегілер оны зорлықпен емдеуге көндіргеннен кейін ақырында Ковриннің өмірі трагедиямен аяқталған еді. Ал, Пермедегі Пигмалион - Қарекеннің басындағы хал осыған ұқсас бола тұра, Тұщыбұлақтың ақжарқын, мейірімді, бауырмал жұрты оған түбегейлі жанашырлықпен қарап, оның басындағы күйді суретшінің қалауына сай шешуге барын салады. Ауылдастары бақсыдан, ғұлама молданың ем-

домынан да қайыр болмаған соң, бұл сен іздеген қыз деп қаладан көндіріп, қара көйлек кигізіп, қара пердемен алып келген әлдебір жетім қыз да жағдайды құтқара алмады. Дәурен Қуаттың кейіпкері - Қарекен жүрегіне ұялаған жұмбақ жанның бейнесін, Тамшыбұлақтың басынан тапқан. «Тамшыбұлақ – алып жартас. Қас бетінен тамшы қысы-жазы бір үзілмей, сорғалап ағады да тұрады: мөлдіреп аққан көз жасындай». Қаламының құдыреті бар Қарекен сол қос тамшыны теледидардан көрген жұмбақ қыздың жанарына айналдырады. Мұны жұртшылықтан ең алдымен байқаған жан - суретші, көкірек көзі ашық, кітап оқытын, әдеби тілмен сөйлейтін өнер адамы. Қоғамдағы көптеген жайтқа суретшінің көзімен қарап, ақынның жүрегімен сезіп, композитордың құлағымен тыңдау керектігін алға тартады. Мінеки, адасқан аруды тағдырдың өзі Қарекеннің ауылына мектепке мұғалімдікке жетелеп әкеледі. Гүлтұнықты көрген бойда Қарекен Тамшыбұлақтың басындағы өзі салған қыз жанарының табиғаттағы бейнесімен таныстырған. Қос кейіпкер сол арада табысып, мәңгілікке серттеседі. Адасқан жан үйіріне қосылып, аласұрған суреткердің жан-дүниесі жайбарақат тауып, ақжарқын, мейірбан, бауырмал ұлысқа тағы бір ерекше жанұя қосылады.

Мұхтар Көрібай,
Дипломат, публицист

Дүйсенбі - Понедельник, 27 шілде

 ХАБАР	14.30 «Арнайы репортаж» 14.57 «Азбука Конститу- ции» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир 15.20 «Әсем әуен» 15.50 «Конституция әліппесі» 16.00 Новости/прямой эфир 16.15 «Жаңа конституция» 16.20 «DARA LINE» 17.00 «Жетісу жақұты» 17.30 «Жетісу әуендері» 17.50 Халықтық консти- туция 18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир 18.45 «Конституция әліппесі» 18.40 «Әсем әуен» 19.30 «Ғибрат» 19.50 «Азбука Конститу- ции» 20.00 «Әсем әуен» 20.10 Д/ф «Бала – өмірдің қызығы» 20.30 Қорытынды жаңалықтар 20.55 «Конституция әліппесі» 21.00 Д/ф «Начать снача- ла...» 21.20 «Жаңа конституция» 21.30 Итоговые новости 22.00 К/ф «Аналар күні» 22.35 Халықтық консти- туция 22.40 «Әсем әуен»
 ЕВРАЗИЯ	06.00, 19.00 «Koremiz-шоу» 07.05 «Қаймақ» 07.40 «Поколение онлайн» 08.00 «Қайырлы таң. Қазақстан!» 09.30 «Доброе утро, казах- стан!» 11.10 «Жить здорово» 12.10 «Давай, поженимся!» 13.10 «Модный Приговор» 14.10 «Жаңалықтар» 14.25 «Новости» 14.30 «Qoslike» 18.30, 03.10 «Басты жаңалықтар» 20.00, 01.30 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ» 20.35 Т/с «гостиница «Рос- сия» 02.10 Т/с «янычар» 03.45 «Поутина» 04.25 Т/с «конец игры»
 КТК	07.05 «әнім сен едің», ойын-сауық 08.20 «Тоғжан», отандық Т/ хсы 10.30 Т/с «Последнее лето» 12.15 «Было дело», доку- ментальный детектив 14.20 Х/ф«Научи меня жить» 16.30 Т/с «Наперекор судьбе» 18.30 Т/с «Рамо» 20.30 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерние новости 21.40 Т/с «Тест на бере- менность-2» 23.50 Т/с «Маргарита» 01.50 Т/с «Наперекор судьбе» 03.40 «Тоғжан», отандық Т/ хсы (қайта- лау) 05.10 «Әнім сен едің», ойын- сауық 06.05 Кешкі жаңалықтар (қайталау)

 ЖЕТИСУ	07.05 «Конституция әліппесі» 07.10 «Әсем әуен» 07.25 «Азбука Конститу- ции» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.05 «Ұлт ұяты» 09.55 «Конституция әліппесі» 10.00 «Угәғәй melody» 10.45 Халықтық конститу- ция 10.50 «Еркін қозғалыс» 11.05 «Бір шәугім шай» 11.30 «Күлкі қоржын» 11.50 «Жаңа конституция» 11.55 «Еркін қозғалыс» 12.05 «Әсем әуен» 12.55 «Конституция әліппесі» 13.00 «Единый народ» 13.25 «Жаңа конституция» 13.30 «Әсем әуен» 14.25 Халықтық конституция
---	---

Считать недействительным утерянный бланк ИБР
Россия № 0296113 выданный ИП «Жибек жолы 070» ИИН
880903301772.

Сейсенбі - Вторник, 28 шілде

	ХАБАР	14.25 Халықтық конституция 14.30 «Фибрат» 14.57 «Азбука Конституции» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/ 15.20 «Әсем әуен» 15.50 «Конституция әліппесі» 16.00 Новости/прямой эфир 16.15 «Жаңа конституция» 16.20 К/ф «Аналар күні» 17.00 «Дала сыры» 17.20 «Әсем әуен» 17.50 Халықтық конституция 18.00 «19 регион» /тікелей эфир/ 18.45 «Конституция әліппесі» 18.40 «Әсем әуен» 19.30 «Ауылдан адам көшкенмен...» 19.40 «Әсем әуен» 19.50 «Азбука Конституции» 20.05 Д/ф «Тазы. Қазақтың қазынасы» 20.30 Қорытынды жаңалықтар 20.55 «Конституция әліппесі» 21.00 Д/ф «Астана-Амман: жаңа мақсаттар» 21.20 «Жаңа конституция» 21.30 Итоговые новости 22.00 К/ф «Мектеп президенті» 22.35 Халықтық конституция 22.40 «Әсем әуен» 23.15 «Әу» де
	ЕВРАЗИЯ	06.00, 19.00 «koremiz-шоу» 07.05 Т/с «жизнь, которой не было» 08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!» 09.30 «Доброе утро, Казахстан!» 11.10 «Жить здорово» 12.10 «Давай поженимся!» 13.10 «Модный приговор» 14.10 «Жаңалықтар» 14.25 «Новости» 14.30 «qoslike» 18.30, 03.10 «Басты жаңалықтар» 20.00, 01.30 «Главные новости» 20.35 Т/с «Гостиница «Россия» 02.10 Т/с «Янычар» 03.45 Паутина 04.25 Т/с «Конец игры»
	КТК	07.05 Кешкі жаңалықтар (қайталау) 07.30 «Әнім сен едің», ойын- сауық 08.10 «Тоғжан» 09.50 Вечерние новости 10.30 Т/с «Последнее лето» 12.20 Т/с «Маргарита» 14.30 Т/с «Тест на беременность-2» 16.30 Т/с «Наперекор судьбе» 18.30 Т/с «Рамо» 20.30 кешкі жаңалықтар 21.00 вечерние новости 21.40 Т/с «Тест на беременность-2» 23.50 Т/с «Маргарита» 01.50 Т/с «Наперекор судьбе» 03.40 Т/х «Тоғжан» 05.15 «Әнім сен едің», ойын-сауық 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
	31 КАНАЛ	06.00, 04.00 «Әзіл студия» ойын-сауық 06.30, 05.20 «Ризамын» 07.00, 20.00 Информбюро (рус., қаз.) 08.00, 00.30 «31 әзіл» ойын- сауық 09.00 Саунал 09.20, 03.00 «Tik Tok show» 09.30 М/с «Губка Боб» 11.20 М/с «Пингвины Мадагаскара» 12.10 М/с «Кунг-фу Панда» 13.00 Х/ф«Мушкетеры» 15.10 Х/ф«Трансформеры: темная сторона луны» 18.10 Х/ф«Защитник» 21.00 Х/ф«Восстание» 22.40 Х/ф«Клаустрофобы-2: лига выживших» 02.40 «Time Vine» ойын-сауық 03.20, 05.00 «What's up?» ойын-сауық 04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық 04.30 Телевикторина
	ЖЕТИСУ	

Считать недействительным утерянный бланк ИБР Рос-
сия № 0296119 выданный ТОО «Жибек жолы 707» БИН
230540011634.

Сәрсенбі - Среда, 29 шілде

ХАБАР

05.00 «Әке бақыты»
 05.50 «Маңдай тер»
 07.00 «Оян!»
 09.00 «Cover show»
 10.00 Т/х «Бәсеке»
 13.00 «ОйнаQ»
 14.00 М/с «БарбоскиНы»
 15.00 «Халық таңдауы»
 15.30 Т/с «Райское место»
 17.30 «Болашақ ойындары - 2026»
 19.00 Новости
 19.30 Жаңалықтар
 20.00 Әлібек Дінішевтің 75-жылдығына арналған деректі фильм
 20.20 Т/х «Қарлығаш ұя салғанда»
 21.00 Т/х «Ар алдында»
 23.00 «Мен жайлы...»
 Фарида Жолдасованың шығарма-шылық кеші

ЕВРАЗИЯ

06.00, 19.00 «Koremiz-шоу»
 07.05 Т/с «Жизнь, которой не было»
 08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
 09.30 «Доброе утро, Казахстан!»
 11.10 «Жить здорово»
 12.10 «Давай поженимся!»
 13.10 «Модный приговор»
 14.10 «Жаңалықтар»
 14.25 «Новости»
 14.30 «Qoslike»
 18.30, 03.10 «басты жаңалықтар»
 20.00, 01.30 «главные новости»
 20.35 Т/с «Гостиница «Россия»
 02.10 Т/с «Янычар»
 03.45 «Поутина»
 04.25 Т/с «Конец игры»

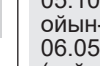
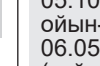
КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
 07.30 «Әнім сен едің», ойын-сауық
 08.10 Т/х «Тоғжан»
 09.50 Вечерние новости
 10.30 Т/с «Последнее лето»
 12.20 Т/с «Маргарита»
 14.30 Т/с «Тест на беременность-2»
 16.30 Т/с «Наперекор судьбе»
 18.30 Т/с «Рамо»
 20.30 Кешкі жаңалықтар
 21.00 Вечерние новости
 21.40 Т/с «Тест на беременность-2»
 23.50 Т/с «Маргарита»
 01.50 Т/с «Наперекор судьбе»
 03.40 «Тоғжан», отандық Т/хсы (қайталау)

ция»
 13.40 «Әсем әуен»
 14.20 Халықтық конституция
 14.25 «Ауылдан адам көшкенмен...»
 14.45 Әсем әуен
 14.57 «Азбука Конституции»
 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/
 15.15 «Жаңа конституция»
 15.20 «Әсем әуен»
 15.50 «Конституция әліппесі»
 16.00 Новости/прямой эфир
 16.15 «Жаңа конституция»
 16.20 К/ф «Мектеп президенті»
 17.00 «Угәғәй melody»
 17.50 Халықтық конституция
 18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир/
 18.45 «Конституция әліппесі»
 18.40 «Әсем әуен»
 19.30 «Агро аймақ»
 19.40 «Әсем әуен»
 19.50 «Азбука Конституции»
 20.00 «Упавшие в пропасть»
 20.30 Қорытынды жаңалықтар
 20.55 «Конституция әліппесі»
 21.00 Д/ф «Ұлттық құрылтай: ел мүддесі»
 21.20 «Жаңа конституция»
 21.30 Итоговые новости
 22.00 К/ф «Қожайынның балалары»
 22.25 Халықтық конституция
 22.40 «Әсем әуен»
 23.20 «Аман болайық»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студия» ойын-сауық
 06.30, 05.20 «Ризамын» ойын-сауық
 07.00, 20.00 Информбюро (рус., каз.)
 08.00, 01.40 «31 әзіл» ойын-сауық
 09.00 Саумал
 09.20, 03.00 «Tik Tok show» ойын-сауық
 09.30 М/с «Губка Боб»
 10.40 М/с «Пингины Мадагаскара»
 11.30 М/с «Кунг-фу Панда»
 12.20 X/ф «Ограбление по-итальянски»
 14.30 X/ф «Не время умирать»
 17.50 X/ф «терминатор: да придёт спаситель»
 21.00 X/ф «Опасные пассажиры поезда 123»
 23.00 X/ф «костюмники»
 02.40 «Time Vine» ойын-сауық
 03.20, 05.00 «What's up?»
 04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық

 ЖЕТИСУ	06.02 Т/х «Ұлы дала жанұясы» 06.30 Т/х «Ауыл дәрігері» 07.10, 23.00 Т/х 08.00, 09.40 Т/х «жетімдер» 09.30, 12.40 Новости 10.10, 00.00 Т/х «Тәуіп Хо Жун» 11.30, 17.00, 18.30, 02.00 ТелеТ/с 12.50 «Жетінші сту- дия». Қоғамдық-саяси бағдарлама 13.10 Әзілің жарасса... 13.50 Т/х «ата-ана, бала- шаға» 14.50 Т/х «тек қана қыздар» 18.00 жаңалықтар. тікелей эфир 19.30 новости. прямой эфир 20.00 Т/с «жар птицы» 22.00 Т/с «далекий город» 01.10, 05.00 Жаңалықтар 01.35, 05.25 Новости 03.00 Гүл-гүл шоу 03.50 Әйгерім Сейфолланың сырласуы 04.30 Жарқыраған жұлдыз	 ЖЕТИСУ	06.02 Т/х «Ұлы дала жанұясы» 06.30 Т/х «Ауыл дәрігері» 07.10, 23.00 Т/х 08.00, 09.40 Т/х «жетімдер» 09.30, 12.40 Новости 10.10, 00.00 Т/х «Тәуіп Хо Жун» 11.30, 17.00, 18.30, 02.00 ТелеТ/с 12.50 «Жетінші сту- дия». Қоғамдық-саяси бағдарлама 13.10 Әзілің жарасса... 13.50 Т/х «ата-ана, бала- шаға» 14.50 Т/х «тек қана қыздар» 18.00 жаңалықтар. тікелей эфир 19.30 новости. прямой эфир 20.00 Т/с «жар птицы» 22.00 Т/с «далекий город» 01.10, 05.00 Жаңалықтар 01.35, 05.25 Новости 03.00 Гүл-гүл шоу 03.50 Әйгерім Сейфолланың сырласуы 04.30 Жарқыраған жұлдыз
--	--	--	--

ХОЖДЕНИЕ ПО МУКАМ

ИЛИ БОЛЕВЫЕ ТОЧКИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ ОБЛАСТИ ЖЕТЫСУ

Вниманию руководителя Управления здравоохранения области Жетісу Садыкова Аскара Маратовича!

Обратиться в редакцию газеты «Алатау» меня вынудило бездушное, черствое отношение к больным врачей многопрофильной больницы города Талдыкорган. Чтобы быть неголословным приведу конкретные факты, которые случились со мной 23 июня 2026 года, после падения дома.

На фоне компрессионного перелома тела 12 позвонка, которое произошло в августе прошлого года, данное падение усугубило состояние позвоночника и, практически, обездвижило меня. Любое малейшее движение доставляло невыносимую боль. Вызвав скорую помощь, меня с помощью соседей, поместили на носилки и увезли в многопрофильную больницу. Там меня осмотрел дежурный травматолог, сделали КТ и МРТ, поставили капельницу, обезболивающий укол и рекомендовали на другой день приехать на прием к врачу нейрохирургу.

Так как, я не мог двигаться, с помощью пациентов, которые были в приёмном покое, меня с носилок поместили в кресло и вывезли на улицу. Медсестра, дежурившая в приемном покое, помогла вызвать такси и разрешила заехать ему во двор.

На другой день, на машине скорой помощи меня к указанному времени привезли в больницу, но врача нейрохирурга не было. Я почти полтора часа пролежал в коридоре приемного покоя. Всё это время решали вопрос, что со мной делать? Врач нейрохирург Аскар Г.А., он же заведующий нейрохирургическим отделением, категорически отказывался брать меня в стационар, мотивируя тем, что я не их больной.

В ситуацию вынуждено было вмешаться руководство больницы и только после их вмешательства меня положили в стационар, в отделение нейрохирургии.

Я не врач, в тонкостях медицины не разбираюсь, но я законопослушный человек и действую по принципу – врачи знают лучше.

В отделении нейрохирургии, в котором я пролежал 8 дней, мое состояние ничуть не улучшилось. В результате я вынужден был обратиться к давнему другу – ветерану здравоохранения Казахстана Тлеуберды Максимовичу Джансенгирову, с которым были знакомы уже 40 лет. Я доложил ему, что в течение 8 дней капают смесь Бойко и какой-то противовоспалительный препарат и ничего другого.

На другой день (думаю, после вмешательства Джансенгирова), ко мне зашли директор многопрофильной больницы с заместителями и порекомендовали съездить платно на МРТ «Лидер», поскольку свой у них сломался, и по итогам назначить новое лечение.

Аскар Г. при этом присутствовал тоже. Скорее всего, ему не понравилось, что из-за какого-то пенсионера ему дают указания как лечить. Он при руководстве ничего не сказал, но вообще перестал заходить ко мне в палату. Последние два дня меня ничем не лечили, только по утрам медсестры мерили давление и сатурацию. На вопрос моей супруги, что нам делать дальше он ответил, что лечением вашего мужа занимается руководство, все вопросы к нему.

Как старый чиновник, всю свою сознательную жизнь проработавший на госслужбе, я вижу здесь два серьезных недостатка: в первую очередь, это низкую исполнительскую дисциплину, а может быть, и непрофессионализм со стороны Аскара Г.А. и слабый контроль исполнения со стороны руководства.

Сейчас, когда Глава государства поставил задачу обеспечить в стране Закон и Порядок, именно в сфере здравоохранения города Талдыкорган творится беззаконие и произвол.

Там, где нужны сострадание, человеческое участие, понимание и профессионализм – поселилось равнодушие, перемешанное с высокомерием и собственной незаменностью. А всё это выливается для пациентов длительным лечением, а зачастую и необратимыми последствиями.

Видя безрезультатность лечения у данного врача, мы попросили руководство больницы перевести меня в другое отделение. И, третьего июля меня перевели. При переводе дали выписку (выписной эпикриз №7225 от третьего июля 2026 года) за подписью Аскара Г.А., от содержания которого

мне, человеку далекому от медицины, стало ясно – здесь явно неправильно поставлен диагноз, а, следовательно, и назначение для лечения.

В выписке был написан заключительный диагноз: «Очаговая травма головного мозга, сотрясение, ушиб волосистой части головы и застарелый перелом позвонка». В графе жалобы при поступлении было написано: «на головную боль, головокружение, на боли в

позвочнике». Хотя, ни при поступлении, ни в процессе лечения я никогда не жаловался на головную боль, рвоту и головокружение. Повторное МРТ подтвердило компрессионный перелом 1 степени тела L1 позвонка с признаками трабекулярного отёка.

Все снимки КТ, МРТ при поступлении были в отделении нейрохирургии, у заведующего, он же лечащий врач. Все восемь дней, пока я лежал в том отделении, я был лежачим, без движения.

Как мне сказал директор больницы, Аскар Г.А. они пригласили из Алматы, где он работал на равнозначной должности и характеризовали его как хорошего специалиста, но за всё время пребывания в отделении, он у нас в палате был в общей сложности около пяти минут, я понимаю, что наука не стоит на месте и врач, не видя пациента, может поставить диагноз и назначить правильное лечение.

Но я всегда считал и считаю, что слово врача – это тоже лекарство, особенно для тяжёлых, лежащих больных, ведь им никто не скажет, есть ли у них улучшение, как проходит лечение и что надо предпринять в сложившейся ситуации.

В другом отделении, где лечался врачом был Нуркасымов С.Б., мне сразу изменили диагноз, назначения для лечения и на второй день, я с помощью ходунков первый раз встал, это была хоть маленькая, но победа.

Почему я так подробно на этом останавливаюсь, потому что врачей, адекватно оценивающих своё профессиональное и человеческое предназначение: лечить, врачевать, помогать (назовите, как хотите) – можно пересчитать по пальцам. Главная задача врача – помогать!

Но в последнее время учиться на врача стало престижно, но похоже с одной целью – зарабатывать на чужом горе!

Один мой знакомый, столкнувшийся с бездушным отношением врачей, сказал: «В Казахстан пришли цинизм, безразличие и неумная жажда денег». Звучит жестко, но честно!

Больница, от слова боль, страдание, которые рука об руку идут с состраданием и желанием помочь со стороны персонала больницы. А иначе никак... Снова и снова задаюсь вопросом: что это – равнодушие или непрофессионализм? Наверное, и то, и другое. Кстати, вспомнил слова А.П.Чехова – «равнодушие – паралич души». Неужели наших талдыкорганских врачей, которым мы доверяем свою жизнь, «разбил паралич» невежества, высокомерия, а зачастую и непрофессионализма?

Почему я так резко высказываюсь о нынешних врачах? Это просто крик души человека, восемь суток пролежавшего без движения и фактически прощавшегося с жизнью у одного врача, а при другом подходе к лечению, пусть при помощи ходунков, я встал на другой день и впервые, самостоятельно смог сходить в туалет.

Я далек от мысли навредить кому-то, тем более что с руководством больницы у меня сложились нормальные взаимоотношения.

В выписке, полученной в нейрохирургическом отделении, было написано, что пациент выписан в удовлетворительном состоянии, исход лечения – улучшение, выписывается на амбулаторное лечение, хотя меня как привезли на носилках, так и увезли на них.

Таковы мои хождения по мукам в лучшей больнице города. В меру своих способностей постарался осветить болевые точки здравоохранения в области. Надеюсь, что на данный материал обратит внимание департамент или управление по контролю за качеством оказания медицинских услуг населению (за точность названия организации не отвечаю, уже 13 лет на пенсии).

Анатолий Сую-Мин
Почетный гражданин Алматинской области и Коксуского района, пенсионер.

ОТ РЕДАКЦИИ: 17 июля больного положили платно в частную клинику «Хак».

Как пишет автор статьи «будут делать операцию. Сама операция стоит 300 тысяч тенге, наркоз 50 тысяч, сутки пребывания в больнице – 25 тысяч».

И это после пребывания в лучшей, хваленной Многопрофильной больнице Талдыкоргана. Почему, побывав в государственной больнице, пациенты вынуждены обращаться в частные клиники, где обслуживание обходится многократно выше твоей ежемесячной пенсии?

НАЧАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

НУЛЕВОЙ КЛАСС ЗАКОНЧИЛИ С НУЛЕВЫМИ ЗНАНИЯМИ

Мы думали, что «Нулевой класс» у нас относится к начальному уровню обучения, потому что как родитель, я посчитала это предшкольной подготовкой к первому классу, поэтому в «нулевом классе» обучат азам алфавита и математики – хотя бы знать буквы алфавита и различать буквы и цифры двухзначные. Задание заучат наизусть несложные стишки и песенки. Скажу откровенно, все вышло наоборот. Я, как мама, разочарована знаниями «нулевой программы», преподаваемой в нашей школе №9 города Талдыкорган. Тем не менее подумала, может быть мой ребенок не дотянул умом и разумом до «нулевого» уровня. Результат нам никто не сказал, собрания годового периода «нулевого» не было. В конце учебного года больше было разговоров между родителями поскольку собирать и что подарить учительнице нулевого. О недочетах или успехах «нулевиков» год никто не подытожил. Я, почему – то засомневалась в педагогических способностях нашего учителя. Может быть я права?

Хотя по программе, как мы узнали из официальных источников, как Казинформ кз., которая ссылается на пресс-службу министерства образования – смысл внедрения предшкольного (нуле-

вого) класса – подготовить детей к первому классу по единой программе. А именно, перенос части учебной программы (цифры, алфавит) в предшкольный, так называемый нулевой класс, из

программы первого класса и внедрение единых учебников, подготовка воспитателей и доведение их уровня до учителей начального класса».

Образовательный уровень включает базовую подготовку, направленную на:

Грамотность: обучение чтению по слогам, развитие фонематического слуха и устной речи.

Математику: счет в пределах 10, изучение геометрических фигур, логических задач.

Письмо: развитие мелкой моторики, умение обводить элемен-

ты и писать печатные буквы.

Социализацию: адаптацию к школьному режиму, усидчивости и работе в коллективе.

Обучение может проводиться на базе детского сада или непосредственно в самой школе.

Испугавшись, что мой ребенок не готов к школе по знаниям «нулевого класса», я недавно отдала ребенка на платные курсы «нулевого класса», который в летние месяцы подготовит моего ребенка к школе в первый класс. Таким образом, вместо платных танцевальных или спортивных кружков, ребенок занимается знаниями «нулевого класса».

Гумарова Альмира,
многодетная мать,
город Талдыкорган
(фамилия родителя по ее просьбе изменена)

Баян ТАҒАТАРОВА
«Алатау»

ШІЛДЕ АЙЫ — ҚАЗАҚ КҮНТІЗБЕСІНДЕГІ ЖАЗДЫҢ ЕКІНШІ АЙЫ, ЖЫЛДЫҢ ЕҢ ЫСТЫҚ ӘРІ АПТАПТЫ КЕЗЕҢІ. АТАУ ПАРСЫНЫҢ «ШІЛЛӘ» (ҚЫРЫҚ) СӨЗІНЕН ШЫҚҚАН, «ҚЫРЫҚ КҮН» ДЕГЕН МАҒЫНАНЫ БІЛДІРЕДІ. БҰЛ АЙДЫҢ ҚАЗАҚ ТҰРМЫСЫ МЕН ШАРУАШЫЛЫҒЫНДА АЛАТЫН ОРНЫ ЕРЕКШЕ. ҚЫРЫҚ КҮН ШІЛДЕ ДЕГЕНІМІЗ КҮННІҢ АПТАП ЫСТЫҒЫ ЕКЕНІН БІЛІП ӨСТІК. ҚАЗАҚТАР АУА РАЙЫНЫҢ ЫСТЫҒЫН 40 КҮНГЕ БӨЛІП, ОНЫ «ЖАЗҒЫ ШІЛДЕ» (НЕМЕСЕ "ҰЛЫ ШІЛДЕ") ДЕП АТАҒАН. ОЛ, ӘДЕТТЕ, 25 МАУСЫМ МЕН 5 ТАМЫЗ АРАЛЫҒЫН ҚАМТИДЫ. БҰЛ УАҚЫТТА "КҮННІҢ КӨЗІ ҚАЙНАП, "ТАСБАЛҚИТЫН" ЫСТЫҚ БОЛАДЫ" – ДЕЙТІН ӘЖЕЛЕРІМІЗ.

суретін салғанды ұнатқан, әсіресе өзінің екі мысығы мен итінің суретін жиі салатын болған. Сонымен қатар, Германияның сегізінші канцлері **Ангела Меркель**, Ұлыбританияның бұрынғы премьер-министрі **Тони Блэр** мен Ресей Президенті **Владимир Путин**нің де портретін салған. Бұл тізіммен шектелмей, ол әлемге белгілі саяси тұлғалардың портретін жиі салып отырған.

ШІЛДЕ АЙЫН АСТРОЛОГТАР
ШАЯН ЖҰЛДЫЗЫ ДЕП АТАЙДЫ

Шаян жұлдыз жорамалы
21 маусым мен 22 шілде аралығында дүниеге келген адамдар, жұлдыз жорамал бойынша, шаян белгісіне жатады.
Жоғарыда көргеніміздей, шаян белгісінде өмірге келген жандар шығармашылық пен өнерге бейім келеді.

ШІЛІҢГІР ШІЛДЕ

Қазақ тұрмысындағы шілде айының шаруашылықтағы маңызын айтар болсақ, ауылдағы еңбектің қызған кезі, яғни шөп шабу, оны жинап маялап, малдың қысқы азығын дайындау, бау-бақша дақылдарының, жеміс-жидектің піскен кезі. Үлкендер шілде шәй ішіп отырып бұл айды кейде «суыр» айы дейтіні есте қалыпты. "Ол неге олай аталады" дегенімізде әжеміз «шілде айында өзендердің суы азаяды» дейтін. Себебін қазір сараласақ, ол кезде, кеңес заманында егіс көлемі көп болғандықтан егіс суғару үшін каналдарға өзеннен жіберілген су көлемі өзендерді таяздатып кететін мерзім екенін байқайтынбыз. Ал, шілденің нәліктен «шіліңгір» дейтінін «Толқын кз» сайты былайша түсіндіреді:
«Жаздағы шілде айында «Үркер» шоқ жұлдызы аспан әлемінен көрінбей кетеді. Көкжиектен үркердің түсіп кеткенін адамдар көзімен көре алмайды. Қазақтың кейбір есепшілері шілденің 23, 24, 25 күндері «тоғыс күндері» болады деп, осы күндерді «Шіліңгір шілде» деп есептейді екен.

Сондай-ақ, шілде айын байырғы қазақ күнтізбесінде «әсет» деп атаған. Кейбір деректерде «асад» деп қолданылады. «Асад» сөзі араб тілінде «арыстан» сөзін білдіріп, жұлдыз айлары бойынша «Арыстан шоқжұлдызының» атауы болып табылады. Тіліміздегі Әсет, Есет деген кісі аттары осы арабшадағы «асад, яғни арыстан» мағынасын береді.

Қазақ есепшілері қырық күн шілде өтіп, үркер шоқ жұлдызы көкжиекке көтеріліп, аспан әлемінен қайта көрінгеннен бастап өсімдік тамыры тереңге тартып, дәнді-дақылдар дән ала бастайды, шөп буыны бөкіп, дәрілік шөптер қуаттанады. Мұндай жайылымға жайылған мал тез қонданады екен. Шілденің 20 жұлдызында Таразы (нарық) жұлдызы туып, таң суыта бастайды. Сол себепті, қазақтар «Таразыда таң суыйды» дейді.

Ал, биылғы шілденің шіліңгірін өздеріңіз көріп-сезіп жүрсіздер. Термометр бағаны +40-тан түспей тұр, аспаса... Жетісу өлкесі үшін бұл ыстықтау, әрине...

Ілияс Жансүгіров «Жазғы шілде» туралы былайша толғайды:
Шілдем, шілдем, шілде айым,
Шырылдап торғай күн сайын.
Шұбар ала шешектер,
Шудаланған көк шөптер.
Жапырақтар жалпайды,
Жас қозылар марқайды.

Ұшты көкек қуалай,
Сайда пісті таңқурай.
Құрт, ірімшік қайналды,
Құлындар да байланды, – деп шілде айының кереметтілігін жырға қосқан екен. Бір сөзбен айтқанда, шілде айының өзіне тән ерекшелігі мен қайталанбас ғажабы бар.

Табиғаттың осы мезгілін суреттеген Ілияс атамыздан кейін жоғары интеллекттің шілде туралы түсінігі қандай екен деп сұрағанымызда, жас та болса ЖИ да шілде туралы білетін болып шықты. Негізінде, жасанды интеллект бірімізге белгілі деректерді айтты.

ШІЛДЕДЕ ДҮНИЕГЕ КЕЛГЕНДЕР
ЕРЕКШЕ ҚАБІЛЕТТІ БОЛАДЫ

Байқасаңыз, әлемге әйгілі тұлғалар мен өнер адамдарының біразы шілде айында дүниеге келген. Олардың өмір жолы мен қызметі көпшілікке белгілі болғанымен, беймәлім ерекше қырлары да аз емес. Олар кімдер?

Шілде айында дүниеге келгендердің көпшілігі шығармашылыққа, өнерге жақын келеді. Солардың бірі – ұлы британдықтардың тізіміне енген Диана ханшайым. Ол да өнерге жақын болған. Бос уақытында музыка және бимен айналысқан. Бірнеше аспапта ойнауды меңгерген.

Бұл тізімде шілде айының жиырма бірінші жұлдызында дүниеге келген белгілі америкалық жазушы Эрнест Хэмингуэй де бар. «Шал мен теңіз», «Мұхиттағы аралдар», «Шыңдықтың нышандары» секілді шығармаларымен әлемнің сүйікті жазушысына айналған қаламгер 1954

жылы Әдебиет саласы бойынша Нобель сыйлығының лауреаты атанды.

Әйгілі «Гарри Поттер» шығармасының авторы Джоан Роулинг те шілде айында дүниеге есігін ашқан. Ол әлемдегі балалар әдебиетіне жаңа леп әкелген, балалар шығармасының анасы ретінде танымал жазушы.

«Поле чудес» бағдарламасы арқылы ТМД елдеріне кеңінен танылған Леонид Якубович те шілде айында туғандар қатарында. 90 жылдардың соңында халықтың ең сүйікті жобасына айналған «Поле чудес» бағдарламасының идеясын құрушысы және үйлестіруші, кейін жоба жетекшісіне айналды. Сонымен қатар, журналистика саласындағы алар орны ерекше.

ШІЛДЕ АЙЫНДА ДҮНИЕГЕ КЕЛГЕН
ПРЕЗИДЕНТТЕР

6 шілде күні Қазақстан Республикасының тұңғыш президенті **Нұрсұлтан Назарбаев** дүниеге келген. Ол кісінің шығармашылық пен елді басқару дарыны туралы жазбаса да белгілі...

Дәл осы күні АҚШ-тың 41-ші Президенті **Джордж Буш а** дүние есігін ашқан. Кіші Буштың көп адамдар білмейтін бір хоббиі – сурет әлемі. Ол үй жануарларының

Олардың ішкі жан дүниесі бай. Шаян – ең адал, сезімтал адамдар.

Шаяндар айналасындағыларға шынайы мінезін көрсетпегуге тырысып, сабырлы әрі ұстамды болып көрінгісі келеді. Алайда, онысы әрдайым іске аса бермейді. Себебі, шаяндардың уайымшыл болғаны сонша, оны жасыру мүмкін емес.

Шаян (ерлер) – жайлылықты ұнатады және өзіне қолайлы жағдай жасауға тырысады. Сонымен қатар, олар үнемшіл келеді, ысырапшылыққа жол бермейді. Сырт көзге мұндай адамдар сараң болып көрінгенімен, олар шығындарын барынша бақылауда ұстайтын адамдар. Шаян ерлер ұсақ-түйек нәрселерге күш-қуатын жұмсай бермейді және барынша талпынып, бар күшін сарп ететін сәттері де сирек. Десе де диттеген мақсатына жете біледі.

Шаян (әйелдер) – мінезі жұмсақ әрі салмақты көрінгенімен, олардың көңіл-күйі құбылмалы және тез ренжиді. Бұл жұлдыз белгісінде дүниеге келген әйелдер үшін жақындары мен достарының қолдауы аса маңызды. Олар тамаша ана, адал жар бола біледі. Сонымен қатар, «әйелдер достығы» деген ұғым да олар үшін бос сөз емес.

Шаяндар қызба мінезді емес, десе де мінезі жиі құбылады. Кейде себепсіз ренжіп, ашуға бой алдыруы мүмкін. Бірақ, лезде сабырға келіп, болған жайтты тез ұмытады. Шаяндармен араласқан кезде оның мінез-құлқына айдың фазалары әсер ететінін де есте ұстаған жөн.

қазақ тіліне аударған. Физулидің «Ләйлі-Мәжнүн» дастанын нәзира үлгісімен жырлаған. Идеялық мақсат-мұраттары жағынан Шәкерім үнемі демократтық, халықтық, гуманистік-ағартушылық бағытта болған. Бұл орайда, 20-шы ғасырдың басындағы озат ойлы қазақ зиялыларымен үндес болып, Алашорда қайраткерлерінің еңбегін бағалай білген. (https://kaz.inform.kz/news/11-shilde-tulgalar-tugan-kun_a4086749)

АЙ – КИЕЛІ

Сыртқа шыққан анам аспандағы жаңа айды көре сала «жаңа ай туыпты» деп дереу ескіше әдетімен сәлем сала бастады. Артынан «ай көрдік, аман көрдік, бұрынғыдай заман көрдік, жаңа айда жарылқа, ескі айда есірке» деген сөздерін де айтуды ұмытпады. Бұл ырымды бала кезімізден көріп өскендіктен, қазір өзіміз

Бала кезімізде айкезбе ауруы туралы еститінбіз. Біздің ауылда осындай дертке шалдыққан көршіміздің баласы болатын. Жап-жас жігіт түн ортасында орнынан тұрып, үйден шығып, көше кезетін жалғыз өзі. Әдепкіде баласының айкезбе дертіне шалдыққанын білмеген ата-анасы, кейін бақсы-балгерлерге апарды. Олар болса бұл дертке бала айдың толысқан кезінде шалдыққанын айтқан. Содан оның ұйқысы қашып, түн ішінде ұйқысырап, кезіп жүреді. Наным-сенім бойынша, айкезбе ауруына адам иен далада ұйықтап қалған кезде, бетіне айдың сәулесі түскеннен шалдығатын көрінеді. Сондықтан, түн мезгілінде терезеден ай сәулесінің түсуінен қауіптену керек. Айдан қорғану қажеттігін білген жөн. Дұрысы, түнемелік терезені жауап қою.

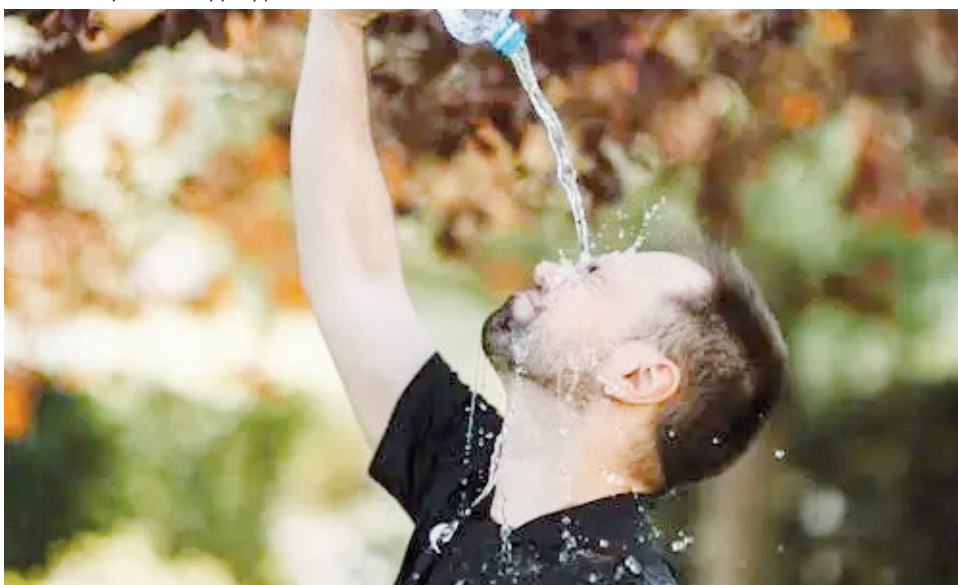
Айдың киесі туралы қарапайым мысал: Байқасаңыз, ай туғанда шаш алып, тырнақ алсаңыз, ай толған сайын шаш

саңырау етті. Бетховеннің өзі «Лунная сонатасын» айға қарап жазып, аяғында саңырауға айналғаны белгілі.

Біздің ата-бабаларымыз айдың қыр-сырын жақсы білген. Сол себептен, айдан қорғану үшін мынандай ырым істеген. Қыздарына ай сырға тағу - соның бірі. Сол арқылы «ай әулетіме тимейді» деп сенген. Ал, балаларына Ай сөзімен басталатын есім берген. Айтуған, Айбар, Айсұлу, Айғаным, Толғанай, Айжарық, Айнұр, Айгүл сияқты есімдер арқылы айға көрсеткен құрметі деп білген. Сонымен қатар, баласын ай атымен атаса «ай тиіспейді» деп жорыған. Айға қатысты ыңғайсыз есім таңдаудан өте сақ болған. Себебі, айға тіл тигізу бақытсыздыққа әкелетін болған. Ата-бабамыз айға қатысты тыйым сөздерді ұрпаққа үйретіп отырған.

Айды мақтау, мадақтау ежелгі аңыз-әңгімелер де көп айтылады. Ешқашан ай жайлы жаман айтпаған, қатері тиеді деп қауіптенген. Ата-бабаларымыз қылышты қынапқа, пышақ пен балтаны матаға орап қою қажеттігін қатты бақылаған. Себебі, ай өзінің энергиясымен қайралғанның жүзін жеп қоятын болған. Бұл ежелден келе жатқан салт. Оның барлығы да тыйымға қатысты ырымдар деуге болады. Тағы бір мысал, «Ай толғанда жолға шықпа» деген сөздің астарында қауіп-қатердің барын болжаған. Ең қауіпті кезді, жоғарыда айтылғандай, айдың толысуымен байланыстырады. Пайғамбарымыз (с.а.у) ай толғанда үш күн ораза тұтуды өсиет еткен. Өйткені жер бетіндегі сулардың тасуы мен қайтуы айдың толуы мен семуіне байланысты екені белгілі.

Құрамы 80 процент судан тұратын адам қаны да ай толғанда тасуға бейім тұратынын қазіргі медицина дәлелдеп отыр. Яғни, ай толған шақ – адамдардың қаны тасып, жүйкесі сыр беріп тұратын жайсыз кезең саналады. Осындай шақта ораза тұтқан адамның қан қысымы өз-өзінен төмендеп, басылады, сабырлылық пайда болады. Ал, қазақ мұндай қатерлі кезеңде ұры-қарының, жол тонаушының қолына түсіп қалмау немесе кездейсоқ жанжалға қилікпеу үшін бейтаныс жерге жол жүруді жөн көрмеген. Міне, «ай толғанда жолға шықпаудың» мәнісі осында болса керек. Киесі мен қасиетін тереңнен сезінетін халқымыздың айға қатысты айтылған ырым-сенімдері өте көп.

оған ай қуаты өз әсерін тигізеді. Ал, айдың үшінші немесе төртінші фазасында екен егін әлсіз, қуатсыз болып, көтерілуіне біраз уақыт кетеді.

Қазіргі кезде адамдардың бизнес бастауын да аймен байланыстыруға болады. Егер кәсібіңізді немесе жаңа жұмысты ай туғанда бастасаңыз, берекеңі болады.

Ұлы композитор Себастьян Бах айға қарап жаңа туындыларын жарыққа шығарды. Ай оған жаңа әуеннің тууына себепші болды. Бірақ ол айға өзінің көзі мен құлағын берді. Ай оны соқыр әрі

АЙЫНДА...

ШІЛДЕ АЙЫНДА ШӘКӘРІМ ҚҰДАЙБЕРДІҰЛЫ ДҮНИЕГЕ КЕЛДІ

165 жыл бұрын (1858-1931) ескі күнтізбе бойынша 23 шілде) қазақ ақыны, ойшыл, композитор, аудармашы, XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырдың басындағы қазақ әдебиеті тарихындағы ірі тұлғалардың бірі Шәкерім Құдайбердіұлы дүниеге келді.

Ақын қазіргі Шығыс Қазақстан облысының Абай ауданына қарасты Қарауыл ауылында туған. Әкесінен жастай жетім қалып, немере ағасы Абайдың қолында тәрбиеленген. Бұл жағдай Шәкерім Құдайбердіұлының дүниеге көзқарасының қалыптасуына, ақындық шеберлігінің шындалуына зор әсер еткен. Орыс, араб, парсы, түрік тілдерін жетік меңгеріп, Батыс, Шығыс әдебиетін зерек білген. Жеті жасынан бастап өлең жазып, өмірінің ақырына дейін ағартушылық бағыт ұстанған. Абайдың жаңашылдық дәстүрін дамытып, Абайдан кейінгі екінші реалист ақын атанған. Ақынның творчествосы сан-салалығымен ерекшеленді, оған көңілдің шат-шадыман әуені де, көкіректі қарс айырған трагизм де тән. Ақын нақты өмір суреттерін, туған табиғаттың әсемдігін тебірене жырлады. 19 ғасырдың аяғы мен 20 ғасырдың басындағы қазақ өміріндегі оқиғаларға, құбылыстарға қызу үн қосты. Шәкерім ауыз әдебиетінің суырып-салма ақындар поэзиясының жазба әдебиетке ауысуына зор қызмет етті. Лирикалық жанр түрлерінің дамуына, мазмұнының етене жақындасуына мол еңбек сіңірді. Көптеген өлеңдеріне ән шығарды. Абайдың кеңесі бойынша, «Қалқаман - Мамыр» дастанын жазды. Сондай-ақ, ақынның «Қодардың өлімі», «Крез патша» атты дастандары бар. 1905 жылы Шәкерім Құдайбердіұлы қажылық сапар шегеді. Меккеге барған бұл сапарын пайдаланып, ақын өзінің байырғы арманын жүзеге асырады. Ыстамбұл, Париж кітапханаларынан туған халқының тарихына байланысты кітаптарды оқиды. Осылай жинаған материалдары негізінде «Түрік, қырғыз, қазақ һәм хандар шежіресі» кітабын, ислам дінін қазақ мүддесіне үйлестіре түсіндіру мақсатымен «Мұсылмандық шарты» атты еңбегін жазған. Американ жазушысы Гарриет Бичер-Стоудың «Том ағайдың балағаны» романын, Л.Толстойдың «Асрхадон патша», «Үш сауал» т.б. әңгімелерін, А.Пушкиннің «Боран», «Дубровский» повестерін

де ана болғанда сол әдетпен жаңа ай туғанын көрсек, сәлем саламыз – деп жазады Тіршілік тынысы кз. (Сырдария).

Әрине, айға сәлем салмайтын қазақ әйелі жоқ. Айдың киелі аспан денесі екенін естіп өскен ұрпақыз. Алайда балаларымыз бен немерелерімізге сол өзіміз естігенімізді жеткізіп жатқанымыз санаулы-ақ шығар. Ай біздің балконымыздан соншама жақын көрінетіндігі соншалықты, балаларымыз кішкентай кезінде қолын созып, аламын деп ала алмай жылайтын.

Ай – киелі деп жазады «Тіршілік тынысы кз». Үлкендердің үнемі осы сөзді айтып отыруының үлкен мәні бар. Айға қарап қолыңды шошайтпа, айға қарап телмірме, ай адамның жанарын, сұлулығын, терінің жастығын алады дейді. Жалпы ырымға сенетін халқымызда айға қатысты мынадай ырым да бар. Айға қарап түзге отыруға болмайды. Оның себебі – ұрпақсыз қаласың немесе дәретінді ұстай алмайтын науқас боласың деп сенген.

Ғылыми тұрғыда айды зерттеген ғалымдар ай төрт фазадан тұрады дейді. Оның біріншісі – айдың туылуы, екіншісі – айдың толуы, үшінші фаза – айдың желінуі, ай теріс жағынан желінеді, төртіншісі – ай жіңішкеріп, жоғалады.

Адамның денсаулығына ең қауіпті кезең – айдың бірінші және екінші фазасы екен. Яғни, туылып, толған ай екі апта ішінде күшті энергиясын жерге жібереді. Осы кезде созылмалы ауруға шалдыққан адамдардың дерті ушығып кетеді. Тері ауруларына ұшырағандар, демікпесі барлар, қан қысымы жоғары адамдардың ауруы өршиді. Ал, ай желіне бастағанда аурудың қозуы басылып, тынышталады.

Қазақтың ай аттарының да аспандағы жұлдыздар мен жердегі-судағы жануарлар мен жәндіктермен аталуы жаратылыстағы тіршілік иесінің барлық түрінің айнала қоршаған табиғатпен байланысы тек тылсым күш емес, жаратылыстың қасиеті деп түсінемін. Ал сіз не айтасыз, оқырман?

НОТАРИАТ ТУРАЛЫ НЕ БІЛЕМІЗ?

ЖАҚЫНДА, ШІЛДЕ АЙЫНЫҢ ОРТАСЫНДА ЕЛІМІЗДЕ НОТАРИУСТАР КӘСІБИ МЕРЕКЕСІН АТАП ӨТТІ. РЕДАКЦИЯҒА КЕШТЕУ ЖЕТКЕН МАТЕРИАЛДАР ІШІНДЕ СОЛ НОТАРИАЛДЫҚ КЕҢСЕ ЖҰМЫСЫ ТУРАЛЫ ЖАЗЫЛҒАН ЕКЕН. ЖУРНАЛИСТИКА АРДАГЕРІ НҮСІПБАЙ ӘБДІРАХЫМ ШАҒЫН МАҚАЛАДА НОТАРИУСТАР ӨТКІЗГЕН ШАРАЛАРҒА ТОҚТАЛЫПТЫ.

НОТАРИУСТАР ТЕГІН КЕҢЕС БЕРДІ

Жақында облыс нотариустары өздерінің кәсіби мерекелерін – Нотариат күнін атап өтті. Атаулы датаға орай облыстық нотариаттық палатасы кеңсесінде «Ашық есік күні» ұйымдастырылып, тұрғындар өздерін толғандырып жүрген мәселелер жайында тегін заңгерлік кеңес алды.

Маңызды шара барысында білікті нотариустар Сәуле Байғалиева мен Айнұр Толымбекова, Шолпан Мурзекенова, Ердос Ниетов, Ләззат Бекбосынова, Абзал Армановтар келушілермен кеңінен әңгімелесіп, білгісі келген жайттарының

ұзақ өмір сүру орталығының келушілері нотариалдық кеңес алды. Кеңес беру барысында зейнеткерлер мұрагерлік іс туралы, өсиет, сыйға тарту шарты т.б. сұрақтарына жауап алды.

ҚОҒАМДАҒЫ КЕЗ КЕЛГЕН АЗАМАТ НОТАРИАТ КЕҢСЕСІНЕ БАРМАЙ ҚАЛҒАН ЕМЕС. ӨУЕЛІ ҚАРЫЗҒА БЕРГЕН АҚШАҢДЫ «БЕРДІМ-АЛДЫМ» ДЕП ЗАҢДЫ ТҮРДЕ КУӘЛАНДЫРУ ДА ОСЫ НОТАРИУС КЕҢСЕСІНДЕ ЖҮРГІЗІЛЕТІНІН БІЛЕМІЗ. ДЕГЕНМЕН, ОСЫ КЕҢСЕ ҚЫЗМЕТКЕРІНІҢ АТҚАРАТЫН ІСТЕРІН ТЕРЕҢІРЕК БІЛІП, ЗЕРДЕЛЕП КӨРЕЛІКШІ.

жай-жапсарын жан-жақты түсіндірді. Мәселені шешу жолдарын нұсқап, кеңсеге көмек сұрап келген азаматтардың көңілдерінен шыға білді.

Сөз орайы келгенде, тұрғындарды толғандырып жүрген жайттардың аз еместігін де атай кетейік. Нақты айтатын болсақ, аталған шара барысында мұрагерлік іс пен автокөлікті төлемді бөліп төлеу шартымен сатып алу-сату шарты, тұрғын үйге тиесілі аулалық құрылыстарды заңдастыру, қарыз шарты негізінде жасалған атқарушылық жазба, тұрғын үйге қатысты құжаттарға құқықтық сараптама жүргізу, қайтыс болған тұлғаны шаруа қожалығы мүшелерінің құрамынан шығару, сатып алу-сату шарты жайында әңгіме қозғалды.

Нотариат кеңсесінен кеңес сұрай келген қала тұрғындары Мария Пашенко мен Ақмарал Байдаханова, Анатолий Пронцкий, Марлен Рысбаев, Ақбота Уальбаева, Вера Иванова, Арман Сланжанұлы ұйымдастырылып отырған шараға орай шынайы ризашылықтарын білдіріп, алғыстарын айтты.

Тәжірибелі заңгер Арман Бекішбаев жетекшілік ететін облыстық нотариаттық палатасының мүшелері мұндай шараларды жиі ұйымдастырып, қайырымдылық акцияларына белсене қатысады. Олар мұндай шараларды облыс қана емес, аудандар көлемінде де өткізіп, көпшілік алғысын алып жүр. Ондай шаралардың қатарында түрлі «Ашық есік күндері» мен «Заң мен тәртіп» тақырыбына өткізілетін дөңгелек үстелдерді, республика көлемінде ұйымдастырылатын «Халық заңгері» акциясын атауға болады.

НОТАРИУС КЕҢЕС БЕРЕДІ

Талдықорған қалалық белсенді ұзақ өмір сүру орталығында «нотариус кеңес береді» атты акциясы өткізілді. Жетісу облысы нотариаттық палатаның төрағасы Бекішбаев Арман Сеитжапарұлы, Талдықорған қаласының нотариустары Битлеуова Аида Берикболовна және Мукашев Адиль Сламбековичтің қатысуымен белсенді

НОТАРИАТТЫҚ ӘРЕКЕТТЕРГЕ НЕ ЖАТАДЫ?

-мәмілелерді, соның ішінде сенімхаттарды, өсиеттерді, шарттарды (жылжымалы және жылжымайтын мүлікті сатып алу-сату, айырбастау, кепілге қою, шарттардың басқа да түрлерін) куәландырады;

-мұраға құқық туралы куәліктер береді; мұраға қалдырылған мүлікті

қорғау шараларын атқарады;

-жұбайлардың ортақ мүлкіндегі үлеске меншік құқығы туралы куәліктер береді;

мүлікті иеліктен айыруға тыйым салады және тыйым салуды алып тастайды; құжаттардың көшірмелерінің шынайылығын және үзінді жазбаларын куәландырады; құжаттарда қойылған қолтаңбалардың туралығын, бір тілден екіншісіне аударылған құжаттардың аудармасының туралығын куәландырады;

- азаматтың тірі болу фактісін, азаматтың белгілі бір жерде болу фактісін куәландырады; азаматтың суреттегі бейнесіне ұқсастығын куәландырады; құжаттардың ұсынылу уақытын куәландырады;

-жеке және заңды тұлғалардың мәлімдемелерін басқа жеке және заңды тұлғаларға береді, депозитке ақша қаражатын және бағалы қағаздарды қабылдайды, атқарушылық жазуларын жүргізеді, вексельдердің протестін жүргізеді;

-төлемге чектер береді және чектердің төленбегендігін куәландырады; құжаттарды сақтауға қабылдайды, теңіз

тасымалындағы наразылықты жүргізеді; дәлелдерді қамтамасыз етеді; Қазақстан Республикасының заң актілерімен қарастырылған басқа да нотариаттық әрекеттер атқарады.

Сіз өз құқығыңызды білесіз бе?

Нотариаттық іс жүргізу Қазақстан Республикасының тілдер туралы заңнамасына сәйкес жүреді. Егер нотариаттық іс-әрекетті атқаруға қатысты хабарласқан тұлға іс жүргізу тілін білмесе, рәсімделген құжаттардың мәтіндері оның өтініші бойынша оған аударылуы тиіс.

Нотариус жеке және заңды тұлғаларға олардың заңды мүдделерін қорғауға және жүзеге асыруға атсалысады. Нотариус келген тұлғаларға олардың құқықтары мен міндеттері туралы егжей-тегжейлі түсіндіреді, орындалатын нотариаттық әрекеттердің салдарлары туралы ескертеді, бұл заң білмеушіліктің оларға зиян келтіре алмауы үшін керек.

Нотариус білікті әрі толық ауқымды құқықтық көмекті, құқықтарды тиісті түрде рәсімдеуді, мәмілелердің құқықтық сенімділігін, дәлелділігін және шынайы заң кепілдіктерін қамтамасыз етеді.

Нотариаттық рәсімделген құжаттар жария мойындауға және дәлелдеу күшіне иелік етеді.

НОТАРИУСТАР ТУРАЛЫ ЖАҢА ЗАҢ НЕ ДЕЙДІ?

Нотариат туралы жаңа заңды қабылдаудағы негізгі мақсат нотариустың онлайн қызметін қадағалауды реттейді. Бүгінде пилоттық режимде іске қосылған цифрлық платформада ұзын саны 800 мың қызмет көрсетіліпті. Көбі сенімхат пен келісімшартты куәландыру сияқты кеңінен таралған қызмет түрлері. Нотариус қызметіне мемлекеттік бақылауды күшейту не үшін қажет?Бұл туралы 24 кз.тілшілері былай дейді.

- Нотариустың атқарушылық

жазбасы – соттың араласуынсыз-ақ берешекті өндіруге рұқсат беретін құжат. Демек, қарызды өндірудің ең қарапайым тетігі. Алайда, оны іске асыру үшін азаматтар микроқаржылық ұйым алдында борышы барын жазбаша түрде мойындап, нотариус арқылы растауға тиіс. Міне, дәл осы талап көп жағдайда орындалмаған. Прокуратура жүргізген тексеріс нәтижесінде көптеген заң бұзушылық анықталыпты. Мәселен, Павлодар облысында екі нотариус 20 мың атқарушылық жазба қолданған. Мәжіліс депутаттарының «Нотариат туралы» заңды қайта қарауға прокуратураның тексерісі түрткі болған. Мәжіліс депутаттары мақұлдаған заң жобасы ендігіде нотариат қызметін жіті

тексеріп, заңсыздықтың алдын алуды көздейді. Оған қоса, нотариаттық қызметтің бірсыпырасы цифрлық ортаға өтуі - мемлекеттік бақылауды жеңілдете түспек.

Нұрсұлтан Байтілесов, ҚР Мәжіліс депутаты:

- Жазбаша келісім деген он бағыт бар осы атқарушылық жүргізуге нотариустарға рұқсат берілетін. Сол он бағыттың бірі - жазбаша келісім. Сол жазбаша келісімнің ішінде мемлекеттік квазимемлекеттік сектордан ақша өндіру, заңсыз әрекеттері болған. Бір тексеріспен екі миллиардқа жуық теңге.Өндірілген ақшалар қазір қайтарылып жатыр.

КІМДЕР НОТАРИУС БОЛАДЫ?

Білуімізше, нотариус болатын адам ең бірінші жақсы заңгер болуы шарт. Жұмыс өтілі, нотариалдық палатадан тағлымдамадан өтіп барып аттестациядан, тесттерден өтеді. Тағысын-тағы түрлі тексеулерден өту парыз. Нотариус болу тек клиенттен ақша алу емес, заңға сәйкес құжаттандыру арқылы табыс табу. Ең бастысы, осы сынақтардан өткен нотариусқа лицензия мерзімсіз уақытқа беріледі екен. Нотариустық қызмет атқару барысында қызмет ақысын асырып баға қою мүмкін емес. Өйткені, бәсекелестік басым. Алатын ақысы - белгіленген тариф бойынша. Тек заңға сәйкес құжаттандыру жүргізуі шарт.

ЗАҢ БҰЗАТЫН НОТАРИУСТАР ДА БАР

Жұртшылық нотариустың қызметін жиі пайдаланатыны белгілі. Нотариатқа жүгінбейтін адам кемде-кем. Үй, көлік сату, құжат ресімдеу, мұрагерлік, келісім-пәтуә секілді азаматтық істердің барлығы да осы нотариуссыз бітпейді. Халықаралық талаптар бойынша 16 мың тұрғынға бір нотариус қызмет көрсетуі тиіс екен. Бізге жеткен тексерілмеген деректер бойынша, Талдықорған қаласында 55 нотариус бар көрінеді. Аз ба, көп пе? Бұл арифметиканы бізге қызмет көрсеткен нотариустан естідік. Дегенмен, соңғы жылдары нотариаттар кеңсесі көбейгені хабарлама-жарнамалардан да байқалады. Көп болғаны да жақсы. Бәсекелестік күшейеді. Қызмет деңгейі де заңды бағытта жүреді. Әділет департаментіне заңсыз әрекеттерге жол берген нотариустарға қатысты шағым түсірген жағдайда нотариус тәртіптік жауапкершілікке тартылуы мүмкін, ал қылмыстық іс бойынша айыпталушы ретінде тартылған жағдайда, нотариус мемлекеттің, жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерінің бұзылуына әкеп соққан нотариаттық іс-әрекеттер жасап заң бұзғанда немесе нотариустың мөрінен басқа адамға берген жағдайда нотариустың лицензиясының күші алты айға дейінгі мерзімге тоқтатылады екен. Заң бұзып,бостандықтарынан айырылу жағдайлары да кездесіп қалатынын жұртшылықтың білетіні анық. Сондықтан, нотариус та заң қағидаларының сақталуына міндетті де жауапты тұлға болып табылатынын ұмытпаған жөн.

Бейсенбі - Четверг, 30 шілде

ХАБАР

05.00 «Әке бақыты»
05.50 «Маңдай тер»
07.00 «Оян!»
09.00 «Cover show»
10.00 Т/х «Бәсеке»
13.00 «ОйнаQ»
14.00 М/с «Барбоски- ны»
15.00 «Халық таңдауы»
15.30 Т/с «Райское место»
19.00 Новости
19.30 Жаңалықтар
20.00 Т/х «Қарлығаш ұя салғанда»
21.00 Т/х «Ар алдында»
23.00 «Біздің ән» Мирас пен Құралай

ЕВРАЗИЯ

06.00, 19.00 «koreميز-шоу»
07.05 Т/с «Жизнь, которой не было»
08.00 «Қайырлы таң, қазақстан!»
09.30 «Доброе утро, казах- стан!»
11.10 «Жить здорово»
12.10 «Давай поженимся!»
13.10 «Модный приговор»
14.10 «Жаңалықтар»
14.25 «Новости»
14.30 «qoslike»
18.30, 03.40 «басты жаңалықтар»
20.00, 02.00 «главные ново- сти»
20.35 Д/ф «Маэстро Алибек Днишев»
21.20 Т/с «еще одна жизнь»
02.30 Т/с «Янычар»
04.20 Т/с «Конец игры»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30 «Әнім сен едің», ойын- сауық
08.10 «Тоғжан»
09.50 Вечерние Новости
10.30 Т/с «Последнее лето»
12.20, 23.50 Т/с «Маргарита»
14.30, 21.40 Т/с «Тест на беременность-2»
16.30, 01.50 Т/с «Любовь преодолевает все»
18.30 Т/с «рамо»
20.30 кешкі жаңалықтар
21.00 вечерние новости
03.40 «Тоғжан»
05.10 «әнім сен едің», ойын- сауық
06.05 кешкі жаңалықтар (қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Конституция әліппесі»
07.10 «Әсем әуен»
07.25 «Азбука Конституции»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.30 Жаңалықтар
09.55 «Конституция әліппесі»
10.00 Новости
10.25 Халықтық конституция
10.35 «Әсем әуен»
10.50 «Еркін қозғалыс»
11.10 «Азбука Конституции»
11.15 «Әсем әуен»
11.45 «Жаңа конституция»
11.50 «Еркін қозғалыс»
12.00 «Келін BATTLE» /тікелей эфир/
14.20 Халықтық конституция
14.25 «19 аймақ»
14.57 «Азбука Конституции»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир

Жексенбі - Воскресенье, 2 тамыз

ХАБАР

05.00 «Әке бақыты»
05.45 «Маңдай тер»
06.50 «Күзгі әуен» А. Керімбекованың ән кеші
08.30, 23.30 «Cover show»
09.40 «Азамат»
интеллектуалдық шоуы
10.45 Х/ф «Стелс»
12.45 М/ф «Упс. Приплы- ли»
14.05 М/ф «Книга Джун- глей и слоненок Бимбо»
15.30 Т/х «Бәсеке»
19.45 «Қызық times»
21.00 «7 күн»
21.30 Глобальные события
21.50 Х/ф «Чужая свадь- ба»
00.00 Подкаст «Azamat LIVE»

15.15 «Жаңа конституция»
15.20 «Агро аймақ»
15.35 «Жетісу әуендері»
15.50 «Конституция әліппесі»
16.00 Новости/прямой эфир
16.15 «Жаңа конституция»
16.20 К/ф «Қожайынның балалары»
17.00 «Әу» де» /тікелей эфир
17.50 Халықтық конституция
18.00 «19 регион» /тікелей эфир
18.45 «Конституция әліппесі»
18.40 «Әсем әуен»
19.30 «Таза мекен»
19.50 «Азбука Конституции»
20.00 «Әсем әуен»
20.10 Д/ф «Агронаука ресурс или обуза?»
20.30 Қорытынды жаңалықтар
20.55 «Конституция әліппесі»
21.00 Д/ф «Сенім саммиті»
21.20 «Жаңа конституция»
21.30 Итоговые новости
22.00 К/ф «Туған күніңізбен, Анашым»
22.35 Халықтық конституция
22.40 «Әсем әуен»
23.10 «Біздің толқын»

31 КАНАЛ

06.00 «Әзіл студио» ойын- сауық
06.30 «Ризамын» ойын-сауық
07.00 Информбюро (рус., каз.)
08.00 «31 әзіл» ойын-сауық
09.00 Саумал
09.20 «Tik Tok show» ойын- сауық
09.30 М/с «Губка Боб»
10.30 М/с «Пингвины Мадага- скара»
11.20 М/с «Кунг-фу Панда»
12.10 «Сэм: Песочный эльф»
14.10 Х/ф«Защитник»
16.00 Х/ф«Ограбление из будущего»
18.10 Х/ф«Кровавый спорт»
20.00 Информбюро (рус., каз.)
21.00 Х/ф«Хеллбой: герой из пекла»
23.20 Х/ф«Восстание»
01.00 «31 әзіл» ойын-сауық
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.00 «Tik Tok show» ойын- сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын-сауық
04.00 «Әзіл студио» ойын- сауық
.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина
05.20 «Ризамын» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.02 Т/х «Ұлы дала жанұясы»
06.30 Т/х «Ауыл дәрігері»
07.10, 23.00 Т/х
08.00, 09.40 Т/х «Жетімдер»
09.30, 12.40 Новости
10.10, 00.00 Т/х «Тәуіп Хо Жун»
11.30, 17.00, 18.30, 02.00 ТелеТ/с
12.50 «Жетінші студия»
13.10 Әзілің жарасса...
13.50 Т/х «Ата-ана, бала- шаға»
14.50 Т/х «Тек қана қыздар»
18.00 Жаңалықтар
19.30 НОВОСТИ
20.00 Т/с «Жар птицы»
22.00 Т/с «Далекий город»
01.10, 05.00 Жаңалықтар
01.35, 05.25 Новости
03.00 Гүл-гүл шоу
03.50 Әйгерім Сейфолланың сырласуы
04.30 Жарқыраған жұлдыз

ЕВРАЗИЯ

06.00 – «QАЙМАҚ»
06.40 – «П@УТИНА»
07.35 –Т/с «От встречи до разлуки»
13.00 Т/с «Забытое престу- пление»
14.25 «ДАСТАРХАН»
16.10 «ДОСТОЯНИЕ РЕ- СПУБЛИКИ»
18.30 Х/ф «Последний Ронин»
20.55 Т/с «Тонкая линия жизни»
01.25 Т/с«Скрытые мотивы»
03.35 Т/х «Падение Ордена»
04.25 Сериал «Конец игры»

КТК

07.05 «Әнім сен едің»
08.20 «Было дело»
10.00 «Алдараспан»

Жұма - Пятница, 31 шілде

ХАБАР

05.00 «Әке бақыты»
05.50 «Маңдай тер»
07.00 «Оян!»
09.00 «Cover show»
10.00 Т/х «Бәсеке»
13.00 «OynalQ»
14.00 М/с «Барбоскины»
15.30 Т/с«Райское место»
19.00 Новости
19.30 Жаңалықтар
20.00 Т/х «Қарлығаш ұя салғанда»
21.00 Т/х «Ар алдында»
22.00 «Қоғам пікірі» саяси ток-шоуы
23.00 Ұлықпан Жолдасовтың ән кеші
00.30 Подкаст «Контекст»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «KOREMZ-SHOW»
07.05 Т/с«Жизнь, которой не было»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан»
08.30 «Доброе утро, Казах- стан»
10.00 «ЖАҢАЛЫҚТАР»
11.00 «НОВОСТИ»
11.10 «Жить здорово»
12.10 «Давай поженимся»
13.10 «Модный приговор»
14.10 «ЖАҢАЛЫҚТАР»
14.25 «НОВОСТИ»
14.30 «QOSLIKE»
18.30 «БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР»
19.00 «KOREMIZ-SHOW»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.30 «Поле чудес»
22.00 Т/с «Цена ошибки»
02.45 «БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР»
03.10 Т/с «Падение Ордена»
03.55 «П@УТИНА»
04.25 Сериал «Конец игры»

КТК

07.05 – КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР (қайталау)
07.30 «Әнім сен едің», ойын- сауық (қайталау)
08.10 «Тоғжан», отандық т/х
09.50 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
10.30 Т/с «Последнее лето»
12.20 Т/с «Маргарита»
14.30 Т/с «Тест на беремен- ность-2»
16.30 Т/с «Либовь преодолевает все»
18.30 Т/с «Рамо»
20.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
21.40 Т/с «Сыновья счастли- вой»
01.50 Т/с «Любовь преодолевает все»
03.40 «Тоғжан» отандық т/х
05.10 «Әнім сен едің», ойын- сауық
06.05 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР (қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Конституция әліппесі»
07.10 «Әсем әуен»
07.25 «Азбука Конституции»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.30 Жаңалықтар
09.55 «Конституция әліппесі»
10.00 Новости
10.25 Халықтық конституция
10.35 «Әсем әуен»
10.50 «Еркін қозғалыс»
11.10 «Азбука Конституции»
11.15 «Әсем әуен»

13.30 Т/с «Однажды в Чуку- рова»
17.30 Т/с «Сердце следова- теля»
21.00 Х/ф «Семьянин»
23.00 «Было дело»
01.00 «Реальная мистика»
02.50 Әсет Бейсеуовтың ән кеші
05.20 «Әнім сен едің» ойын- сауық

ЖЕТИСУ

07.05 «Конституция әліппесі»
07.10 «Әсем әуен»
08.55 «Азбука Конституции»
09.00 «Апта»
09.45 «Конституция әліппесі»
10.00 «Апта»
10.45 Халықтық конституция
10.50 «Еркін қозғалыс»
11.10 «Азбука Конституции»
11.15 «Әсем әуен»

11.45 «Жаңа конституция»
11.50 «Еркін қозғалыс»
12.00 «Әу» де»
12.50 «Конституция әліппесі»
13.00 «19 регион»
13.35 «Жаңа конституция»
13.40 «Әсем әуен»
14.20 Халықтық конституция
14.30 «Таза мекен»
14.57 «Азбука Конституции»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.15 «Жаңа конституция»
15.20 «Әсем әуен»
15.50 «Конституция әліппесі»
16.00 Новости/прямой эфир
16.15 «Жаңа конституция»
16.20 К/ф «Туған күніңізбен, Анашым»
17.00 «Бір шәугім шай»
17.30 «Айтыс»
17.50 Халықтық конституция
18.00 «Мақсатына жеткендер»
18.35 «Конституция әліппесі»
18.30 «Жетісу әуендері»
19.00 «Жетісу жақты»
19.35 «102» сообщает»
19.50 «Азбука Конституции»
20.00 «Әсем әуен»
20.05 Д/ф «Су»
20.30 Қорытынды жаңалықтар
20.55 «Конституция әліппесі»
21.00 Д/ф «Сеть ненависти»
21.20 «Жаңа конституция»
21.30 Итоговые новости
22.00 «Келін BATTLE»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30, 05.20 «Ризамын» ойын- сауық
07.00, 20.00 Информбюро (рус., каз.)
08.00, 01.30 «31 әзіл» ойын- сауық
09.00 М/с «Губка Боб»
09.30 М/с «Пингвины Мадага- скара»
11.20 М/с «Кунг-фу Панда»
12.10 Х/ф «Три ниндзя»
14.10 Х/ф «Кровавый спорт»
16.00 Х/ф «Терминатор: Да придет спаситель»
18.10 Х/ф «Шопокоп»
21.00 Х/ф «Мидузи»
23.40 Х/ф «Опасные пассажиры поезда 123»
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.00 «TikTok show» ойын- сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын-сауық
04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «BALA BATTLE»

7 КАНАЛ

06.02 Т/х «Ұлы дала жанұясы»
06.30 Т/х «Ауыл дәрігері»
07.10, 23.00 Т/х
08.00 Т/х «Жетімдер»
09.30, 12.15 НОВОСТИ
10.10, 00.10 Т/х «Тәуіп Хо Жун»
11.20, 17.00, 18.30, 23.00, 02.00 Т/с
12.50 «Жетінші студия»
Қоғамдық-саяси бағдарлама
13.10 Әзілің жарасса
13.50 Т/х «Ата-ана, бала- шаға»
13.50 Т/х «Тек қана қыздар»
18.00 ЖАҢАЛЫҚТАР. Тікелей эфир
19.30 НОВОСТИ. Прямой эфир
20.00 Т/с«Жар птицы»
22.00 Т/с«Далёкий город»
22.20, 05.00 ЖАҢАЛЫҚТАР
01.45, 05.25 НОВОСТИ
03.10 «Гүл-гүл шоу»

11.45 «Жаңа конституция»
11.50 «Еркін қозғалыс»
12.00 «DARA LINE»
12.50 «Конституция әліппесі»
13.00 «Әсем әуен»
13.35 «Жаңа конституция»
13.40 «Дала сыры»
14.00 «Келін BATTLE»
16.15 «Әсем әуен»
16.40 «Жаңа конституция»
16.45 Д/ф «Бекзат өнер»
17.00 «Әсем әуен»
17.35 «Агро аймақ»
17.50 Халықтық конституция
18.00 «Единый народ»
18.25 «Конституция әліппесі»
18.30 «Жетісу әуендері»
19.30 «Арнайы репортаж»
19.50 «Азбука Конституции»
20.00 «Бір шәугім шай»
20.35 «Әсем әуен»
20.55 «Конституция әліппесі»
21.00 «Үгәгәй melody»
21.45 «Жаңа конституция»

Сенбі - Суббота, 1 тамыз

ХАБАР

05.00 «Әке бақыты»
05.45 «Маңдай тер»
06.50 «Әмір-өзен» Ұлықпан Жолдасовтың ән кеші
08.50 «Cover show»
10.00 М/ф «Книга джунглей и слоненок Бимбо»
11.25 М/с «Барбоскины»
12.25 Кино «Чужая свадьба»
14.00 «XXI ғ. көш басшысы»
15.15 «Қызық times»
16.30 Т/х «Бәсеке»
21.00 «7 күн»
21.30 «Жұмыр жер»
21.50 Х/ф «Стелс»
00.00 «Creative Qazaqstan»
00.30 Подкаст «Azamat LIVE»

ЕВРАЗИЯ

06.00 03.45 «Қаймақ»
06.40 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
07.10 Т/с«Цена ошибки»
11.00 Сериал «Ещёдна жизнь» «Поле чудес»
15.00 «QOSLIKE»
17.45 К/ф «Super курьер»
20.10 Т/с «От встречи до раз- луки»
00.50 Х/ф «Забытое престу- пление»
03.00 Т/х «Падение Ордена»
03.45 «П@УТИНА»

КТК

07.05 «Әнім сен едің» ойын- сауық
08.10 «Было дело» д/ф
09.50 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
10.30 «Мұхтар Ханзада» шығармашылық кеш
13.30 Т/с«Однажды в Чуку- рова»
17.30 Т/с«Сыновья счастли- вой»
21.00 Т/с«Сердце следова- теля»
00.40 «Было дело» докумен- тальный детектив
02.10 «Мұхтар Ханза- да» шығармашылық кеші (қайталау)
04.40 «КТК қоржыны»
05.30 «Әнім сен едің» ойын- сауық (қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Конституция әліппесі»
07.10 «Әсем әуен»
07.25 «Азбука Конституции»
07.30 «Таңжарық»
09.30 Жаңалықтар
09.55 «Конституция әліппесі»
10.00 Новости
10.25 Халықтық конституция
10.35 «Әсем әуен»
10.50 «Еркін қозғалыс»
11.10 «Азбука Конституции»
11.15 «Әсем әуен»
11.45 «Жаңа конституция»
11.50 «Еркін қозғалыс»
12.00 «Біздің толқын»
12.50 «Конституция әліппесі»

22.00 «Әсем әуен»
22.25 Халықтық конституция
22.30 Д/ф «Маленькие боль- шие люди»
23.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 05.00 «Әзіл студио»
07.00, 01.30 «31 әзіл» ойын- сауық
08.00 «Тәтті шоу»
08.30 М/с «Губка Боб»
08.50 М/с «Кунг-фу Панда»
09.20 «Готовим с Адель»
10.00 «TeleBingo»
10.30, 03.00 – «TikTok show»
10.40 «Күліп Al!»
11.30 «Жауап бер»
12.30 М/с «Иван Царевич и Серый волк»
14.20 Х/ф «руслан и Людми- ла. Больше, чем сказка»
16.20 Х/ф «Человек Паук: Вдали от дома»
19.10 Х/ф «Храброе сердце»

13.00 «Мақсатына жеткен- дер»
13.35 «Жаңа конституция»
13.35 «Әсем әуен»
14.00 «Жетісу жақты»
14.20 Халықтық конституция
14.35 «102» сообщает»
14.57 «Азбука Конституции»
15.00 «Аман болайық»
15.35 «Әсем әуен»
16.30 «Жаңа конституция»
16.35 Д/ф «Орта дәліз»
17.00 «Әсем әуен»
17.35 «Ауылдан адам көшкенмен...»
17.50 Халықтық конституция
18.00 «Абадан»
18.20 «Тарихнама» / Хандар
18.30 «Әсем әуен»
19.00 «Әу» де»
19.50 «Азбука Конституции»
20.00 «Дала сыры»
20.15 «Әсем әуен»
20.30 «Апта»
21.20 «Жаңа конституция»
21.30 «Апта»
22.15 Ауа райы
22.25 Халықтық конституция
22.30 Д/ф «Жауынгер»
23.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 04.40 «Әзіл студио»
07.00, 10.40 «Күліп Al»
07.30 «Тәтті шоу»
08.30 М/с «Губка Боб»
09.30 М/с «Пингвины Мада- гаскара»
10.00 «Готовим с Адель»
11.30 «Жауап бер» Интелек- туалды телеойыны
12.30 Х/ф «СЭМ: Песочный эльф»
14.40 М/ф «Иван Царевич и серый волк»
16.30 Х/ф «Руслан и Людми- ла. Больше, чем сказка»
18.30 Кино
«Трансформеры:Эпоха ис- требления»
21.40 Х/ф «Человек паук: Вдали от дома»
00.10 Х/ф «Хеллбой: Герой из пела»
02.10 «Bizdin show»
03.30 «Time Vine»
04.00 «Тамаша Live»
05.00 «1001 Әзіл»
05.10 «BALA BATTLE»
05.30 «What's up?»

7 КАНАЛ

06.02 «Әзілің жарасса»
06.30, 23.00 Телехикая
07.20 Т/х «Жетімдер»
09.10, 18.00, 01.30 Телесе- риал
13.30 «Аман бол»
бағдарлама
15.50 К/ф
20.00 Т/с «Жар-птицы»
22.00 Т/с «Далёкий город»
02.30 Әйгерім Сейфолланың сырласуы
03.30 «Қызықты weekend»
05.30 Тазалық уақыты

22.40 Х/ф «Ангелы и демо- ны»
03.30 «Time Vine»
03.50 «1001 Әзіл»
04.00 «BALA BATTLE»
04.30 ойын-сауық
05.30 «Ризамын»

7 КАНАЛ

06.02, 00.00 «Әзілің жарас- са»
06.30, 09.10, 18.00, 23.00 Т/с
07.20 Т/х «Жетімдер»
13.30 «Аман бол»
16.00 К/ф
20.00 Т/с «Жар птицы»
22.00 Т/с «Далёкий город»
02.30 Әйгерім Сейфолланың сырласуы
03.30 «Қызықты weekend»
04.20 Тазалық уақыты
05.10 Жарқыраған жұлдыз

ӘНГІМЕ

ӨЗЕКТІ ӨРТЕГЕН ӨКІНІШ

Габдул-Сәбит Юсупов
журналист-жазушы, Кемел
Тоқаев атындағы детектив жанры
конкурстарының бірнеше
дүркін жүлдегері,
Қаратал ауданының құрметті
азаматы
Алматы қаласы

Жалғасы. Басы өткен санда

«Ол қыз өмірдің шырмауықтай шығалаңына бір оратылып, қайта шыға алмай жүрген бейшара. Қалай дегенімен жаны нәзік әйел заты ғой. Тағдыр тәлкегіне тым ерте, жастайынан ұшырап, жетімсіреп жүргені аздай, менен жүкті болып, ел бетіне қарағысыз халге қалып отыр. Мен: оған «аулақ»! деп, жарық дүние есігін ашып үлгермеген жазықсыз періште – сәбидің аборттан парша-паршасы шығып, шыбын жаны ұшып кетсе, мені Аллам кешірімсіз хақ! Жанымдай жақсы көрген сүйіктім Риза – жат біреудің жары боп, соның ошағын жағып, ұрпағын өсіріп жатыр...

Жәрияға: «сен көкпар додасына түскен лактай, талайларға тапталған қалдықсың. Екеуіміздің жолымыз екі бөлек. Өзіңнің теңінді тап!» деуге толық қақым бар. Бірақ, жүрегі жұмсақ, жаны нәзік, шариғат жолын қатаң, таза ұстайтын анамның: «білмегеннің білместігіне кешірімді, мейірімді, қайырымды бол – деп, бала кезімнен санама сілңірген тағлымы қайда қалады? Мектептегі мұғалімдерімнің, үйдегі тәрбиешім, ұрпақ тәрбиесіне саналы ғұмырын сарп етіп жүрген ұлағатты ұстаз Күлжан әпкемнің адамгершілік пен адалдыққа, ар мен азаматтыққа тәрбиелеген өсиетін жерге тастағаным болып шықпай ма?! Бала кезден басыма жастап оқыған «Мөлдір махаббат», «Ботагөз», «Инеш», «Махаббат, қызық мол жылдар», тағы басқа көркем әдеби кітаптар мен «Қыз Жібек», «Қозы Көрпеш – Баян сұлу», «Айман – Шолпан» сияқты хиссаларды өзім жатқа айтып, «солардағы кейіпкерлердей болсам» деп армандаған асқақ ойым, маған ғибрат, үлгі – өнеге болмай, жәй ғана бір сәттік сүйсініс пен қызығушылық болып шыққаны ма?

Жоқ! Мен сол бір адалсаң қаз сияқты жол таппай, өмірден опық жеп, тағдыр тәлкегіне ұшыраған жанды құтқаруым керек! Кім көрінгеннің мазағына ұшырап жүрген бейбақтың өткен өміріне кешіріммен қарап, өзіме жар ету арқылы босағадағы қадірсіз басын төрге шығарсам... Ұрпақ сүйгізіп, ана атандырсам, ол менің намыссыздығым емес, үлкен Азаматтығым болмай ма?! Сол бір адысып, тығырыққа тірелген жанды түзу жолға салып, бақытты етсем – бұл менің өмірдегі ең жарқын, қайырымдылық пен адами тұрғыдағы үлкен адамгершілік ісім болмас па...?!

Ия, талай ел саусағын шошайтып маған күлер, достар мүсіркер, дұшпандар сөз етіп табалар. Мейлі, кімнің аузына қақпақ қоярсың, айтар – айтар да қояр. Тек Жәрия сенімімді ақтап, адал жар болса – менің адамгершілік, мейірімділік миссиямның орындалғаны!»

Осы ойға берік тоқталған Сәкен сері Жәрияға үйленді!

Аузынан түсіп қалғандай өзінен аумайтын қыз бала аман – есен дүниеге келіп, есімін сәтсіздікпен аяқталған алғашқы махаббаты–

Риза қыздың құрметіне «Риза» деп қойды.

...Сәкен «Екінші дүниежүзілік соғыс» деген сұрапылдан соң туып, әкесіздіктің, жоқшылық пен тапшылықтың рухани жан күйзелісін молынан тартқан ұрпақтың өкілі ғой. Ойын баласы емес пе, көршілердің, немесе ауылдағы әкесі біргедір, есепші сияқты шолақ бастықтардың балаларымен ерегесіп, төбелесіп қалатын кездер жиі болып тұратын. Өзінің бойы аласа, тырыған арық, сондықтан әлсіздеу еді. Бірақ, әлі жетпей, таяқ жеуге айналса, ызақорланып, қолына не түссе, сонымен аямай салып қалатын намысқой, біреудің қиянатын кешіре алмайтын кекшіл болып өсті. «Біреу тисе қалса» деген есеппен, соғыста болып келген нағашысының «солдатский» белдігін көстемнің, жаз айларында көйлектің ішінен тағып алатын. Сол мінезін білетін анасы

тұр.

- Қараңдар, мына духтың маған кедергі жасауға қауқары жетеді екен – деген ұзынтұра оның бет тұсына оң қолын сермеп кеп қалды. Сәкен бұғып үлгеріп, еңкейген күйі оның бүйір тұсынан сол қолымен осып жіберді. «Ыңқ» етіп бүгіле берген қарсыласын, іле-шала оң қолмен жағынан оңдырмай ұрды. Ұзын бойлы адамның құлағаны да ебдейсіз екен, теңселіп барып кескен теректей сұлап түсті.

Бұлайша соғуды бала кезден үйренген, әскерде бокспен айналысқан кезінде жетілдіре түсіп, әбден төселіп алған сенімді тәсілі еді.

Өздері үшеу болғандықтан, ондай қарсылықты күтпесе керек, қасындағы достары бір сәтке аңтарылып тұрып қалды да, екеуі екі жағынан Сәкенге жақындай берді. Сол арада жығылып жатқаны да түрегелді. Жасқаншақтай басқан ол, жаңағы алған соққыдан беті қайтып

Ғазиза: «ойбай, тыныш жүр, сотталып кетесің. Байқұс – ау, сені арасалап алып қалатын әкең де жоқ» деп, санасына сақтықты жиі құйып отыратын. Анасының сол «сотталып кетесің» деген ескерту сөзінен жасқанып, талайларға есесін де жіберген кездері болған-ды...

Әскерде жүргенде спортпен үзбей айналысып шынығып, бокс өнерін бір кісідей үйреніп келген соң, бұрындар есесі кеткен біраз балалардан кегін алып, жаны жәй тапқан - ды...

Бірақ, «жазымштан озмыш жоқ» деген рас екен. Анасы айтатын «сотталу» атты пәледен қанша сақтанып жүрсе де, бәрібір «абақты» аталатын қапастан қашып құтыла алмады.

...Армиядан оралған соң аудандық қаржы бөлімінің «госстрах» бөлімшесінде инспектор болып қызмет істеп жүрген кез. Жадыралы жаздың жалын сынды ыстығын аямай шашып тұрған шілде айының бір күнінде аудан орталығынан ауылына жету үшін автовокеттің жанында автобус тосып тұрған болатын. Өзі құралпас үш жігіт, қиралаңдаған удай мас болмаса да, ішіп алғандары білініп тұр, Сәкеннің жанына таяп келді. Ішіндегі сөрайған ұзын бойлысы көздері өжірейіп қарсы алдына тақала тоқтады:

- Ей, братан, темекің бар ма?

- Жоқ, мен темекі шекпеуші едім.

- Не, сен молдасың ба, әлде қызысың ба?

- Бауырым, ілік іздемей, өз жөніңе жүрсенші. Мен саған кедергі жасап тұрған жоқпын. – Сәкен әлігілердің төбелес шығармақ ойын сезіп, қорғануға іштей әзір болып

арасынан:

- Милиция!

- Милиция келе жатыр! – деген дауыстар естіліп, артынша үш бірдей сарбаз жетіп келді.

Ой дегенің оқтан жүйрік – қой: «ойпырым-ай, вокзал маңы толған әйелдерді айтпай – ақ қояйын, еркектердің үлкен – кішісі бар, бір де біреуі әлігі бұзақыларға: «Әй, қойсаңдаршы. Өз жөнімен жүрген адамда не ақыларың кетті» деп айтуға жарамағандары мұны таң қалдырып, жағасын ұстатты. «Менің орнымда сол қызықтап тұрған адамдардың біреуі, немесе олардың аға, не інісі болуы әбден мүмкін-ғой. Сондай жағдай бола қалса да араса түспей, тап осылай тамашалап тұрар ма еді, қайтер еді...?!» деген ой санасында найзағайдай жарқ етті.

Келіп жеткен милиция ана үш бұзақыға қоса Сәкенді де ішкі істер бөліміне апарып, бәрінен жауап алды. Хаттамаларын да толтырып, «ауданнан алыс кетпеңдер, керек болған кезде шақыртамыз» деп, босатып жіберді.

Босатқанын қайтейін, өң түгіл, түске де кірмейтін «қызық» үш күннен кейін басталды...

Түскі асқа кетуге аз қалған уақыт еді, Сәкеннің қызмет орнына милиция формасындағы сержант пен аға лейтенант сау етіп кіріп келді. Мұның фамилиясы мен атын сұрады да, жауабын ести сала, «сіз тұтқындалдыңыз!» деп, қолдарын артқа қайырып кісен салды!

...Бұзақылармен арада болған жанжалды ертеңінде жұмысқа келгенде айтып беріп, басшылар ол жағдайдан толық хабардар еді. Олардың көздері бақырайып, не айтарын білмей сілейді де қалды. «Госстрахтың» бастығы Маркин Иван Федорович:

- Не үшін тұтқынға аласыздар? Оның ешқандай да кінәсі жоқ – қой! – дегеніне пысыққан да жоқ, «сот ақ – қарасын айырады» - деп, алдыларына салып айдады да кетті.

...Мұнымен шатақтасып, таяқ жеген, бірақ өз жемтікесінің атқан тасынан дене жарақатын алған «главарь» аудандық мал дайындау мекемесі бастығының баласы болып шықты. «Күштінің к...і диірмен тартады»-демекші, бұзақының «арақ ішпеген», аузына ішімдік атаулыны татып алмайтын Сәкенді «орта дәрежедегі мас» деген анықтаманы тиісті кеңселерден әкесі алып берген екен. «Өздігінен әңгімелесіп, жайбарақат тұрған» үш азаматты қорлап, балағаттауының соңы төбелеске ұласып, әлігі «арты күштінің» баласын Сәкеннің «бұзақылықпен ұрып жыққанын, артынша жұдырықтай таспен жақ сүйегін сындырғанын» әлігі үшеуінен басқа «көрген» куәлар да табыла кетіпті...

Тергеуді ұзақ созбақтататын несі бар, бәрі алақандағыдай айқын нәрсе емес пе, «қылмыс дер кезінде ашылып», айналасы бір айдың ішінде тергеу аяқталып, сот болды. «Зандылықтың сақталуын қатаң қадағалаушы» тұлға – прокурордың таққан айыптау қортындысының ақ-қарасын таразылап, әділ шешімін шығарушы би (судья) қолдап, «қоғамдық орында мас күйінде бұзақылық әрекетпен жазықсыз адамның денесіне «ауыр жарақат салған» айыбы толықтай «дәлелденді». Сот аяқталып, «әділ би» Сәкеннің мойнына үш жыл мерзімге бостандықтан айыру жазасын іліп, жазасын күшейтілген (усиленный) режимдегі колонияда өтеуге Үкімді, сол мезетте, қолма – қол шығарып берді. Соттың оған кесетін жазасының алдын-ала келісіліп, жазылып қойылғаны Үкімнің сол мезетте дайын тұрғандығынан белгілі болып қалды. Адвокат жалдап жазған касациялық шағымын жоғарғы инстанцияға жібергенімен, «қарға қарғаның көзін шұқымайды» деген тәмсілдің дәлеліндей, ол далбаса-

дан түк те шықпады. Үкім бекігенше Алматының тергеу изоляторында екі айдай жатып, Жоғарғы соттан: «...Аудандық соттың Үкімін бұзуға еш негіз жоқ» (Үкім «өте әділ» болғандықтан) деген жауап келді...

Қазақ аталарымызда әлмисақтан «анадан он ұл тусаң да, бір жалғыздық» деген орынды тәмсіл бар. Сол айтқандай, бір анадан туғандай тату-тәтті, «бүтінді бөліп жеп, жартыны жарып жеп» өскен, Ғазиза анасы бәтестен тігіп берген әдемі, көк аспан түсті көйлекті кезек киісіп өскен достар – Бораш пен Сәкеннің арасына қарағайдай қатты сына қағылатындығын кім болжап білген...

Еске түссе, еңсенді езіп, жүрегіңді жаншып жіберердей бұл «сына қағылу» келеңсіздігі нәліктен, қалай болып еді?

«...Тек Жәрия сенімімді ақтаса...» деген күмәнді ойды құдіреті күшті Жаратушы Сәкеннің басына бекер салмаған екен. «Адал жарың болып, бетіңе жел боп тимеймін» деп ант берген Жәрия Алланың жіберген алғашқы сынағынан – ақ сыр берді.

Жанұя құрып бірге тұрып жатқандарына алты ай уақыт өткенде, жоғарыда айтып өткен «жақ сындыру» оқиғасы орын алып, ауданның абақтысына қамалды. Құдай қосқан «адал жары» емес пе, күн құрғатпай абақтыға тамақ әкеліп, «мойыма, ер жігіттің басына не келіп, не кетпейді» деп, сабырлыққа шақыра қайрап, «морально» қолдап жүрді. Қалай «қолдағаны» сот процесі өтіп, Сәкенді этаппен Алматыға жөнелткеннен кейін мәлім болды...

... Онымен бірге тұрып жатқан кезде анасы Ғазиза: «Әй балам, мына Жәрияң дос, жолдастарың келсе, солардың көзіне көзін қадай сұқтанып, ауыздарына кіріп кетердей ітініп отырады. Сен аңқау оны байқамайсың да. Осының сықыпты жамаң. Әйтеуір, түбін қайырлы қылсын, байқашы» - деп сақтандырғаны бар. Ант беріп, анандай жағдайда қосылған жарын жаман ойға қимай, анасының ол сөзін Сәкен «орынсыз секем» санап, жақтырмай қалған еді. Көзбен көріп қана емес, жүрек түйсігімен сезетін көпті көрген ана емес пе, сол секемі бекер болмапты.

«Сүйікті жарына» қолдау болып, аудандағы абақтыға тамақ әкеліп жүрген Жәрия милициядағы бір қызметкерге де «қолдау» көрсетіп жүріпті. Кімге дейсіз ғой...? Сәкеннің өзімен ес білгеннен бірге жүріп, бірге тұрған көршісі, бір жапырақ жүгері нанын бөлісіп жеген, сірке басып, оған себілген дус ісі мұңкіген көйлектерін ауыстырып кезек киіп өскен милициядағы Бораш «досына»! Екеуінің ол «тірліктерін» бәрі біледі екен де, Сәкен ғана сезбеген. Ол біліп қалса, «абақтыдан қашып шығып, екеуін жамсатып маскара болар» деген оймен ешкім бұған білдірмепті.

Жанына әсіре қатты батқаны, Махамбет батырдың: «Ежелгі дұшпан ел болмас, етектен кесіп жең болмас» деп жырлағанындай, жаратылысынан желөп болып туған Жәрияның опасыздығы емесу балалық кезден «жанымыз бір» деп, құшақтасып бірге өскен Бораштың сол достықты Жәрия - желөптің лас құшағынан алар бір сәттік ләззатқа айырбастаған сатқындығы. «Қасқырды қанша асырасаң да, орманға қарап ұлиды» дегеннің кері келген Жәрия мен Сәкен екеуінің жолы, екіге бөлінген өзендей, айырылып тынды. «Иттің басын алтын табаққа салсаң – шоршып түсер» демекші, мейірім-қайырымы мол, жүрегі жібектей жұмсақ жігіттің: «адамсаң жанды тура жолға салып, бақытты ету» - «наивный» ісі осындай, жаннан түңілген өкінішпен аяқталған еді...

Жалғасы бар

«БЖЗҚ ТУРАЛЫ ӨЗЕКТІ САУАЛДАР»

1. Жеткіліктілік шегінің мөлшеріне салымшының жасы әсер ете ме және қолданыстағы Әдістеме бойынша ТЖШ қалай есептеледі?

Ең төменгі жеткіліктілік шегінің (ТЖШ) мөлшері салымшының жасына байланысты айқындалады. Салымшы неғұрлым егде тартып, зейнеткерлік жасқа жақындаған сайын, оның болашақ зейнетақы төлеміне қойылатын талаптар да арта түседі. Себебі, оның еңбек қызметі аяқталғаннан кейін алатын зейнетақы табысы халықаралық стандарттарға барынша жақың деңгейде қамтамасыз етілуі тиіс.

ТЖШ мөлшерін айқындау кезінде болашақтағы зейнетақы төлемдерінің келтірілген құнын есептеудің классикалық формуласы қолданылады. Басқаша айтқанда, жаңа формула арқылы салымшының жеке зейнетақы шотында (ЖЗШ) дәл қазіргі уақытта болуы тиіс зейнетақы жинағының ең төменгі мөлшері, яғни ТЖШ көлемі есептеледі. Бұл жинақ болашақтағы зейнетақы төлемдерін мақсатты деңгейде қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Келтірілген құн формуласының қолданылуы өмір бойына төленетін зейнетақыны қамтамасыз ету үшін қажетті жинақ көлемін есептеудің халықаралық тәжірибесіне негізделген.

2. Ең төменгі жеткіліктілік шегін есептеу әдістемесі қалай өзгерді?

ТЖШ-ны есептеу әдістемесіне енгізілген өзгерістер болашақтағы жинақтаушы зейнетақының жеткілікті деңгейін қамтамасыз ету мақсатында ең төменгі зейнетақы жинақтарына қойылатын талаптарды күшейтуге бағытталған. Бұл өзгерістер болашақтағы зейнетақы төлемдерінің неғұрлым жоғары деңгейін қалыптастыруды көздейді.

Енді ТЖШ мөлшері әрбір салымшының жасына қарай келтірілген құнды есептеудің стандартты формуласы негізінде және болашақтағы зейнетақы төлемдерінің мақсатты көрсеткіштерін ескере отырып айқындалады. Нақтыласақ, жаңа әдістеме «Болашақта лайықты деңгейдегі зейнетақы табысын алу үшін бүгін жеке зейнетақы шотында қандай ең төменгі сома қалуы тиіс?» деген сұраққа жауап береді.

Формула ұзақ мерзімді демографиялық (ұлттық демографиялық кестелер), қаржылық (табыстылық мөлшерлемелері мен зейнетақы төлемдерін индекстеу) факторларды, сондай-ақ республикалық бюджет туралы заңмен жыл

сайын белгіленетін әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштерді – жасына байланысты ең төменгі зейнетақы мөлшерін және ең төменгі жалақыны ескереді. Бұл болашақтағы зейнетақы төлемдерінің тұрақтылығы мен болжамдылығын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, енді ТЖШ есептеу кезінде зейнетақы жинақтарының бір бөлігін мерзімінен бұрын пайдаланған сәттен бастап зейнеткерлік жасқа дейін түсетін болашақ міндетті зейнетақы жарналары есепке алынбайды. Өйткені өмірлік жағдайларға байланысты жарналар толық көлемде аударылмауы немесе белгілі бір кезеңдерде мүлде түспеуі мүмкін. Мұндай тәсіл азаматтардың жинақтарының бір бөлігін пайдаланғаннан кейін болашақта төмен мөлшердегі жинақтаушы зейнетақы алу қаупін азайтуға бағытталған.

3. Ең төменгі жеткіліктілік шегін есептеу әдістемесі неге өзгертілді?

2021 жылдан бастап БЖЗҚ салымшыларына тұрғын үй жағдайларын жақсарту және емделуге ақы төлеу сияқты заңнамада көзделген балама мақсаттарға зейнетақы жинақтарының бір бөлігін зейнеткерлік жасқа дейін мерзімінен бұрын пайдалану құқығы берілді. Осыған байланысты, мемлекеттік органдар Зейнетақы жинақтарының ең төменгі жеткіліктілік шегін айқындау әдістемесін әзірлеп, оны Қазақстан Республикасы Үкіметі бекітті.

Алайда, кейінгі жылдары салымшылардың ТЖШ-дан асатын зейнетақы жинақтарын жеке зейнетақы шоттарынан жиі алуы олардың болашақта БЖЗҚ-дан алатын зейнетақы төлемдері мөлшерінің төмендеуіне себеп болу қаупі туындады. Осыған байланысты ең төменгі жеткіліктілік шектерінің мәндерін қайта қарау туралы шешім қабылданды.

Бұл өзгерістер халықаралық ұйымдардың ұсынымдарына сәйкес болашақтағы зейнетақы төлемдерінің жеткіліктілігін кезең-кезеңімен қамтамасыз ету қажеттілігімен байланысты. Сондықтан, болашақ жинақтаушы зейнетақыны қамтамасыз ету үшін қажетті зейнетақы жинақтарының сомасына және зейнетақы жасындағы зейнетақы төлемдері есебінен салымшының еңбек табысын алмастыру коэффициентінің өсуіне қойылатын талаптар күшейтілді.

Жаңа модельдің енгізілуі зейнетақы жүйесінің орнықтылығын нығайтуға және азаматтарды болашақта лайықты деңгейдегі зейнетақымен қамтамасыз етуге бағытталған., қаржылық тұрақтылығын сақтауға бағытталған.

ОТАНДАСТАРЫМЫЗДЫҢ 12 АЙДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ КІРІСІ 2,8 ТРЛН ТЕҢГЕДЕН АСТЫ

Салымшылардың инвестициялық кірісі Қазақстан Ұлттық Банкінің (ҚРҰБ), сондай-ақ инвестициялық портфельді жеке басқарушылардың (ИПБ) зейнетақы активтерін басқару есебінен қалыптастырылады.

ҚРҰБ-тың міндетті зейнетақы жарналары (МЗЖ), міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары (МКЗЖ), ерікті зейнетақы жарналары (ЕЗЖ) есебінен зейнетақы активтерін басқару жөніндегі инвестициялық қызметінің нәтижесінде 2025 жылдың маусымынан бастап 2026 жылдың мамырына дейінгі 12 айда есептелген инвестициялық кірістің мөлшері шамамен 2,71 трлн теңгеге құрады, осы кезеңдегі кірістілік 11,46% болды.

Жұмыс берушінің міндетті зейнетақы жарналары (ЖМЗЖ) есебінен 2026 жылғы 1 маусымдағы жағдай бойынша соңғы 12 айда есептелген инвестициялық кіріс 115,29 млрд теңгеге құрады, кірістілік 17,12%.

Еске сала кетейік, зейнетақы активтерінің жекелеген қысқа мерзімді кезеңдердегі кірістілігі оларды ұзақ мерзімді басқару тиімділігінің көрсеткіші бола алмайды. Кірістілік деңгейі қаржы құралдарының, валюта бағамдарының және кезеңнен кезеңге дейінгі өзге де көрсеткіштердің нарықтық құнының құбылмалылығына байланысты екенін атап өту маңызды. Сондықтан, инвестициялық кірістің мөлшерін объективті талдауды ұзақ мерзімді кезеңге жасаған жөн.

1998 жылы жинақтаушы зейнетақы жүйесі құрылған сәттен бастап жинақталған инвестициялық кірістілік 2026 жылғы 1 маусымдағы жағдай бойынша өспелі қорытындымен бүкіл кезеңдегі 986,70% инфляция кезінде 1 095,39% құрады.

2026 жылғы 1 маусымдағы жағдай бойынша, 01.04.2014 жылдан бастап (зейнетақы активтері БЖЗҚ-ға біріктірілгеннен кейін) жинақталған, ҚРҰБ тапқан таза инвестициялық кіріс – 10,94 трлн теңге. Оның салымшылардың (алушылардың) зейнетақы

жинақтарының жалпы көлеміндегі үлесі – жүргізілген төлемдер есебімен 41,2% құрайды, бұл инвестициялық қызметтің зейнетақы жинақтары құрылымындағы маңыздылығының айғағы.

Естеріңізге сала кетейік, салымшылар зейнетақы активтерінің бір бөлігін (міндетті зейнетақы жарналары есебінен зейнетақы жинақтарының 50%-на дейін және ерікті зейнетақы жарналары есебінен зейнетақы жинақтарының 100%-на дейін) реттеушінің талаптарына сәйкес келетін жеке инвестициялық портфельді басқарушыға (ИПБ) басқаруға аударуға құқылы.

Бұл ретте салымшылар ИПБ жұмыс істейтін үш инвестициялық портфельдің бірін таңдай алады:

- жасына қарамастан барлық салымшыларға сәйкес келетін Кі (12) портфелі. Ол бойынша ең төменгі кірістілік деңгейі соңғы 12 айда бағаланады;
- Кі (36) портфелі, ол зейнетке шыққанға дейін кемінде 3 жыл қалғандарға арналған. Кірістіліктің ең төменгі деңгейі 36 айдың қорытындысы бойынша бағаланады;
- ұзақ мерзімді көкжиегі (зейнеткерлікке шыққанға дейін 13 жылдан астам) бар салымшыларға арналған Кі (60) портфелі. Ең төменгі кірістілік деңгейі 60 ай ішінде анықталады.

Зейнетақы активтерін инвестициялық басқару мен есепке алудың бүкіл жүйесі ашық: әрбір салымшының enpf.kz сайтындағы жеке кабинетінде немесе мобильді қосымшада өзінің инвестициялық табысын көруге мүмкіндігі бар.

БЖЗҚ зейнетақы активтерін инвестициялық басқару және БЖЗҚ зейнетақы активтері орналастырылған қаржы құралдары туралы ақпарат БЖЗҚ ресми сайтындағы (www.enpf.kz) "Статистика және аналитика/зейнетақы активтерін инвестициялық басқару" бөлімінде, сондай-ақ invest.enpf.kz порталында жарияланады.

«АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ О ЕНПФ»

«Пороги минимальной достаточности – прозрачность их расчетов и остается ли возможность их использования?»

1. Влияет ли на размеры порогов возраст вкладчика и как определяется ПМД по принятой Методике?

Размеры порогов минимальной достаточности (ПМД) зависят от возраста вкладчика. Чем старше вкладчик и его возраст ближе к пенсионному, тем выше требования к размеру будущей пенсионной выплаты, чтобы после окончания трудовой деятельности гражданин могли получать доход на уровне, приближенном к международным стандартам.

Для определения ПМД использована классическая формула расчета приведенной стоимости будущей пенсионной выплаты. Другими словами, по новой формуле определяется минимальная сумма накоплений, т.е. величина ПМД, которая уже сейчас должна быть на индивидуальном пенсионном счете (ИПС) вкладчика для обеспечения получения пенсии в целевом размере.

Применение формулы приведенной стоимости выплат основано на международной практике расчета накоплений, необходимых для пожизненных выплат.

1. Как изменилась методика расчета порогов минимальной достаточности?

Изменения в Методике расчета порогов минимальной достаточности (ПМД) направлены на повышение требований к минимальной сумме пенсионных накоплений для обеспечения адекватности будущей накопительной пенсии и рассчитаны на более высокий уровень пенсионных выплат.

Теперь размеры ПМД определяются для каждого возраста вкладчика по стандартной формуле расчета приведенной стоимости, исходя из целевых показателей будущих пенсионных выплат. Фактически новая методика отвечает на вопрос: какая минимальная сумма должна остаться на пенсионном счете сегодня, чтобы в будущем человек мог рассчитывать на адекватный уровень пенсионного дохода?

Формула учитывает долгосрочные демографические (национальные демографические таблицы) и финансовые (процентные ставки доходности и индексации выплат) факторы для достижения стабильности и

предсказуемости для граждан размера будущей выплаты, а также такие социально-экономические показатели: минимальную пенсию по возрасту и минимальную заработную плату, ежегодно определяемые законом о республиканском бюджете.

При этом в расчете ПМД больше не учитываются будущие пенсионные взносы с момента изъятия до наступления пенсионного возраста. Ведь взносы в отдельные периоды могут поступать не в полном объеме или отсутствовать в силу разных жизненных ситуаций. Такой подход позволяет снизить риск того, что гражданин после использования части накоплений в будущем будет получать низкую накопительную пенсию.

2. Почему изменилась Методика расчета порогов минимальной достаточности?

Вкладчикам ЕНПФ с 2021 года было предоставлено право на досрочное изъятие части пенсионных накоплений до наступления пенсионного возраста на строго определенных альтернативные цели – улучшение жилищных условий и оплату лечения. Государственными органами была разработана, а затем утверждена Правительством РК Методика определения порога минимальной достаточности пенсионных накоплений.

Однако, частое изъятие вкладчиками пенсионных накоплений свыше порога минимальной достаточности (ПМД) с индивидуальных пенсионных счетов становится причиной уменьшения размера их будущих пенсионных выплат из ЕНПФ. Исходя из этого было принято решение об изменении значений порогов минимальной достаточности. Это обусловлено необходимостью поэтапного достижения адекватности пенсионных выплат согласно рекомендациям международных организаций. Поэтому повысились требования к сумме пенсионных накоплений, необходимой для обеспечения будущей накопительной пенсии и роста коэффициента замещения трудового дохода вкладчика за счет пенсионных выплат в пенсионном возрасте.

Внедрение новой модели направлено на повышение устойчивости пенсионной системы и обеспечение адекватного уровня пенсионного обеспечения граждан.

ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ДОХОД КАЗАХСТАНЦЕВ ЗА 12 МЕСЯЦЕВ ПРЕВЫСИЛ 2,8 ТРЛН ТЕНГЕ

Инвестиционный доход вкладчиков формируется в результате управления пенсионными активами Национальным Банком Казахстана (НБРК) и частными управляющими инвестиционным портфелем (УИП).

По итогам инвестиционной деятельности НБРК по управлению пенсионными активами, сформированными за счёт обязательных пенсионных взносов (ОПВ), обязательных профессиональных пенсионных взносов (ОППВ) и добровольных пенсионных взносов (ДПВ) размер начисленного инвестиционного дохода за последние 12 месяцев, с июня 2025 года по май 2026 года, составил порядка 2,71 трлн тенге, доходность за данный период составила 11,46%.

По пенсионным активам, сформированным за счёт обязательных пенсионных взносов работодателя (ОПВР), начисленный инвестиционный доход по состоянию на 1 июня 2026 года за последние 12 месяцев составил 115,29 млрд тенге, доходность за данный период составила 17,12%.

Важно отметить, что доходность пенсионных активов за отдельные краткосрочные периоды времени не является показателем эффективности их управления, поскольку доходы в виде вознаграждения по финансовым инструментам и другим операциям, начисленные за короткий промежуток времени, не всегда покрывают колебания стоимости ценных бумаг и курсов валют за данный период. Поэтому, объективный анализ размера инвестиционного дохода целесообразно делать за более длительный период времени.

Накопленная инвестиционная доходность с момента основания накопительной пенсионной системы в 1998 году по состоянию на 1 июня 2026 года с нарастающим итогом составила 1095,39% при инфляции за весь период 986,70%.

По состоянию на 1 июня 2026 г. накопленный с 01.04.2014 года (после объединения пенсионных активов в ЕНПФ) чистый инвести-

ционный доход, заработанный НБРК, составил 10,94 трлн тенге. С учетом произведенных выплат его доля в общем объеме пенсионных накоплений вкладчиков (получателей) составляет 41,2%, что свидетельствует о значимой роли инвестиционной деятельности в структуре накоплений граждан.

Напомним, что вкладчики имеют право на перевод части пенсионных активов (до 50% пенсионных накоплений за счет ОПВ, ОППВ и до 100% пенсионных накоплений за счет ДПВ) в управление частным управляющим инвестиционным портфелем (УИП), соответствующим требованиям регулятора.

При этом вкладчики могут выбрать один из трех инвестиционных портфелей, в рамках которого работает УИП:

- портфель Кі (12), который подходит всем вкладчикам, независимо от возраста. Минимальный уровень доходности по нему оценивается за последние 12 месяцев;
- портфель Кі (36), который предназначен для тех, кому до пенсии осталось не менее 3 лет. Минимальный уровень доходности оценивается по итогам 36 месяцев;
- портфель Кі (60), который рассчитан на вкладчиков с долгосрочным горизонтом (более 13 лет до пенсии). Минимальный уровень доходности определяется за период 60 месяцев.

Вся система инвестиционного управления и учета пенсионных активов является прозрачной: каждый вкладчик имеет возможность видеть свой инвестиционный доход в личном кабинете на сайте enpf.kz или в мобильном приложении.

Информация по инвестиционному управлению пенсионными активами ЕНПФ и о финансовых инструментах, в которые размещены пенсионные активы ЕНПФ, публикуется на официальном сайте ЕНПФ (www.enpf.kz) в разделе «Статистика и аналитика/Инвестиционное управление пенсионными активами», также на портале invest.enpf.kz

АСЫЛ ҚАЗЫНА

АНА ТІЛІН БІЛУ - ПАРЫЗ, БІЛМЕУ - ҰЯТ

Тәуелсіздік алғалы бері қазақ тілінің көсегесін көгерту жолында игілікті істер атқарылу үстінде. Ең бастысы, қазақ тілінің мемлекеттік тіл мәртебесіне ие болып, оны кеңінен қолдануға жан-жақты жағдайлардың жасалып отырғаны дау-сыз. Соның арқасында, бүгінгі таңда қазақ тілінің қолданылу аясы кеңейіп келеді. Білім беру жүйесінде, мемлекеттік қызметте, бұқаралық ақпарат құралдарында қазақ тілінің үлесі артуда. Сайып келгенде, сең сөгіліп, іс ілгері басты. Алайда, құқықтық және заңдық нормалардың толыққанды жұмыс істемеуінен қазақ тілінің бүгінгі қолданыс аясы көңіл толтырарлықтай емес екені аңғарылуда. Соның салдарынан мемлекеттік тілдің мәртебесін тиісті дәрежеге жеткізуге кейбір кемшіліктер қолбайлау болуда.

Мұндай мәселелер, алысқа бармай-ақ, күнделікті сот процестерінде де көзге ұрып тұрады. Мәселен, заң талаптарына сай сотқа арыз қай тілде түссе сот ісін жүргізу сол тілде өткізілетіні баршаға аян. Сондықтан, сот ісін жүргізу тілін судья арыз берушінің берген тіліне байланысты тағайындайды. Ал, енді істі мәнісі бойынша талқылау барысында жаңағы орыс тілінде арыз жазып отырған

адамның сол тілді жетік меңгермегені анықталып шыға келеді де, ол менің заңды құқығым деп заңға сілтеме жасап, аудармашы тағайындауға өтініш білдіреді. «Арызды неге орысша жаздыңыз?» дегенінде, «Заң көмегін көрсетуші өкіл жазып берді, мен көшіріп алдым да қолымды қойдым» деп ағынан жарылады. Қылмыстық істерде де, тергеушілер тарапынан сотқа дейінгі

тергеп тексеру барысында дәл осындай жағдайларға жол беріліп жататыны да құпия емес. Осындай тәсілді кейбір адвокаттар да өздеріне жүгінген қарапайым халыққа қатысты қолданатыны да белгілі. Мұның бәрі, сайып келгенде, азаматтың құқығына нұқсан келтіру болып табылады ғой. Өйткені, өзіне көмек сұрап жүгінген қарапайым адамның заң тұрғысындағы сауатының таяз екенін пайдаланып, оны айтқанына көндіріп, айдағанына жүргізетіндер, бұл жерде ең бастысы, өз мүдделерін ойлап, өздері жақсы меңгерген тілінде арыз шағымды толтыруға тырысады емес пе. Ал, егер сол жерде азаматқа өзі білетін тілде арыз жазуға құқылы екенін түсіндіріп, заң кеңесін санасына сіңірсе нұр үстіне нұр болар еді ғой. Онда біріншіден мемлекеттік тілде қаралатын істер саны анағұрлым арта түссе, екіншіден процеске қатыстыру үшін аудармашы іздеп,

табылмай жатса, істі кейінге қалдырып, созбалаңға салу орын алмас еді.

Ендеше, әлі де болса тілдің толыққанды үстемдік құруы үшін жүйелі жұмыс қажет. Бұл ретте, мемлекеттік бағдарламалар мен заңнамалық актілер маңызды рөл атқарады. Алайда, мемлекеттік тілдің мәртебесі тең заңмен шектелмейді. Ол – әрбір азаматтың азаматтық жауапкершілігі мен парызы. Тілді білу – тек қарым-қатынас құралы емес, ол – елге деген құрметтің, ұлттық сана-сезімнің көрінісі. Сондықтан, мемлекеттік тілді меңгеру – Қазақстанда тұратын әрбір азаматтың міндеті деп қарастырылуы тиіс. Өсіресе, өз ана тілін білмей өзге тілді жақсы меңгеріп алған жастарымыз мемлекеттік тілді меңгеруге мән бермеуі ұят нәрсе.

Света ҚҰРМАНБЕКОВА,
Талдықорған қалалық сотының бас маманы сот отырысының хатшысы.

ҚҰҚЫҚТЫҚ САУАТ АШУ

ТАРАПТАР ӨКІЛДЕРІНІҢ ҚАТЫСУЫ

Қазақстан Республикасы Әкімшілік рәсімдік процестік кодексінің 136-бабына сәйкес сот орындаушысының атқарушылық құжаттарды орындау жөніндегі әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) талап қою әрекет жасалған (әрекет жасаудан бас тартылған) күннен бастап немесе сот орындаушысының әрекет жасау уақыты мен орны туралы хабарланбаған өндіріп алушыға немесе борышкерге ол туралы белгілі болған күннен бастап, он жұмыс күні ішінде сотқа беріледі.

Егерде талап қоюшы заңда белгіленген мерзімді өткізіп алса, сотқа өтіп кеткен мерзімді қалпына келтіру туралы өтінішхат беруге құқылы. Алайда, борышкерлер бұл

заң талабын біле бермейді. Сондықтан, орайы келгенде, құқықтық сауаты таяз азаматтардың өкілдің көмегіне жүгіне алатыны жайлы мағлұмат бере кетсек артық болмас.

Мәселен, «Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 2 сәуірдегі № 261-IV Заңының 18-бабында Атқарушылық іс жүргізуге тараптар өкілдерінің қатысуы тәртібі айқындалған.

Осыған сәйкес, жеке тұлғалар атқарушылық іс жүргізуге дербес немесе өкілдері арқылы қатыса алады. Атқарушылық іс жүргізуге жеке тұлғаның өзінің қатысуы оны өз өкілі болуы құқығынан айырмайды. Егер атқарушылық құжат бойынша борышкерге оның өзі ғана орындай алатын міндеттер жүктелсе, онда борыш-

кер оларды орындау кезінде өкілі арқылы әрекет етуге құқылы емес.

Ұйымдардың атқарушылық іс жүргізуге қатысуы олардың өздеріне заңдармен, өзге де нормативтік құқықтық актілермен және құрылтай құжаттарымен берілген өкілеттіктер шегінде әрекет ететін органдары не аталған органдардың өкілдері арқылы жүзеге асырылады. Ұйым атынан өкілдік ететін адамдардың өздерінің лауазымдық жағдайлары мен өкілеттіктерін растайтын құжаттары болуға міндетті. Өкілдің өкілеттіктері Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес берілген және ресімделген сенімхатпен куәландырылады.

Осы Заңның 19-бабында өкілдің өкілеттіктері белгіленген. Соған сәйкес атқарушылық іс жүргізудегі өкіл өкілдік

берушінің атынан сенімхат бойынша берілген өкілеттіктері шегінде атқарушылық іс жүргізумен байланысты барлық іс-әрекеттерді жасайды.

Өкілдік берушінің беретін сенімхатында өкілдің мынадай іс-әрекеттер жасауға: 1) атқарушылық құжатты ұсынуға және кері қайтарып алуға; 2) өкілеттіктерін басқа тұлғаға беруге (қайта сенім білдіруге); 3) сот орындаушысының әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) немесе шешімдеріне шағым жасауға; 4) берілген мүлікті (соның ішінде ақшаны) алуға; 5) бітімгершілік келісім жасасуға өкілеттіктері арнайы ескертілуге тиіс.

Жадра ИСАБЕКОВА,
Жетісу облысы атқарушылық округінің жеке сот орындаушысы.

БІТІМГЕРШІЛІК

СОТ ДАУЛАРЫНДАҒЫ МЕДИАЦИЯНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Бүгінгі дүрдараздық жағдайлар жиілеп кеткен кезде дауласушы тараптарды татуластыру, оларды бітімге келтіру ертедегі қазақтың дала демократиясында қалыптасқан билер институтының өркениеттік үлгісі ретінде қайта оралды деуге болады. Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 28 қаңтардағы № 401-IV «Медиация туралы» Заңы қоғамда орын алып отырған дауларды сотқа жеткізбей шешіп, тараптарды татуластыруды көздеп отыр. Бұл әрбір тұлға үшін тиімді болады.

Белгілі уақыт ішінде өз шешімін табатыны сөзсіз. Сондықтан да тұрғындардың қандай да бір азаматтық келіспеушіліктер туындай қалған жағдайда кәсіби медиаторлардың қызметіне жүгінгені абзал. Айталық, азаматтық істерде сот шешіміне көбіне бір ғана тарап қанағаттанады, екінші тарап сот шешіміне риза

болмағандықтан, істі апелляциялық, кассациялық сатыларында қайта қарауға өтініш береді. Аталған сатылардың әрқайсының өзінің уақыт мерзіміне байланысты істерді қарау бірнеше айға, ал, кейбір жағдайларда жылға созылып кетеді. Медиация әдісі арқылы азаматтар уақыт пен қаржы шығындарын үнемдейді.

Байыптап қарасақ, медиацияның мақсаттары мыналар болып табылады: дауды (дау-шарды) шешудің медиацияның екі тарапын да қанағаттандыратын нұсқасына қол жеткізу; тараптардың дауласушылық деңгейін төмендету.

Медиацияны жүргізу қағидаттары: еріктілік; медиация тараптарының тең құқылығы; медиатордың тәуелсіздігі мен бейтараптылығы; медиация рәсіміне араласуға жол бермеушілік; құпиялық.

«Медиация туралы» Заңының 13-бабына сәйкес, медиаторлар ұйымдары медиаторлардың бастамасы бойынша «Коммерциялық емес ұйымдар туралы» Қазақстан Республикасының Заңында көзделген ұйымдық-құқықтық

нысандарда құрылған коммерциялық емес, мемлекеттік емес, өзін-өзі қаржыландыратын және өзін-өзі басқаратын ұйым болып табылады.

Сайып келгенде, заңдық анықтамаға жүгінсек, медиация кезінде үшінші, бейтарап жақ, яғни медиатор дауласушы тараптар арасында ерікті келісімнің түзілуіне түрткі бола отырып, дау-жанжалды шешуге жәрдемдеседі. Яғни, азаматтар өзара туындаған дау-дамайларды іс сотқа жолданғанға дейін шеше алады. Медиатор араздасушы екі жақпен де жеке-жеке әңгімелесіп, ушыққан жағдайды реттеудің, сауықтырудың барынша әділетті, ұтымды амалдарын қолданады. Қандай да бір тарап ымыраға келуден бас тартса, медиатор бұл күрделі жағдайды өзінің парасат-пайымы мен біліктілігі арқасында шебер шешуге тырысады.

Данияр МОЛДАХМЕТОВ,
Талдықорған қалалық сотының бас маманы-сот отырысының хатшысы.

МАМАН МІНБЕРІ

Борышкер мен жеке сот орындаушысының арасындағы байланыс сот шешімі шыққан соң сот актісін міндетті түрде орнатуға бағытталған шаралар барысында қалыптасады. Атқарушылық іс жүргізу қозғалуына байланысты бұлар атқарушылық іс жүргізудің қос тарабына айналады.

Атап айтсақ, «Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 2 сәуірдегі № 261-IV Заңының 15-бабына сәйкес өндіріп алушы мен борышкер атқарушылық іс жүргізу тараптары болып табылады. Өз пайдасына немесе мүдделеріне атқарушылық құжат берілген жеке немесе заңды тұлға өндіріп алушы болып табылады. Атқарушылық құжатта көзделген

ҚАРЫЗ ӨТЕЛУІМЕН ҚҰНДЫ

талаптарды орындауға міндетті жеке немесе заңды тұлға борышкер болып табылады. Атқарушылық іс жүргізуге бірнеше өндіріп алушы немесе борышкер (бірге қатысушылар) қатыса алады. Олардың әрқайсысы атқарушылық іс жүргізуге дербес қатысады. Атқарушылық құжат бойынша борышкерге оның өзі ғана орындай алатын міндеттер (жеке міндеттер), жүктелген жағдайларды қоспағанда, бірге қатысушы атқарушылық іс жүргізуде өз мүдделерін қорғауды, басқа бірге қатысушыға оның келісімімен тапсыруы мүмкін.

Тегінде, борышкерлердің арасында әртүрлі адамдар ұшырасады. Қарызын жауып тастауға қолында мүмкіндігі болмай, уақытында төлей алмай жүргендермен қатар, борышын өтеуде түрлі тәсілдермен жалтарып, ұстатпауға

әрекет етіп жүретіндері басым. Сондықтан борышкер азаматтардың заң алдындағы жауапкершілігін арттыру керек сынды. Өйткені өзінің қарызы бар екенін біле тұра төлемейтіндер көп. ЖПБ-не жол ережесін бұзған жағдайда кейбіреулер өтірік мекен-жай жазып береді. Ескерту хат жібергенде мекен-жай дұрыс болмай, қайтарып жатқан жағдай өте көп. Расында, сот шешімін орындау, өндіріп алу қиынға соқтырады. Жеке сот орындаушыларының жұмысы өте қиын. Ескерту хат жібереміз. Оны алса да төлемейтіндер тіптен көп. Егер алмаған күннің өзінде «Реестр должников» желісі арқылы біліп отыруға болады. Бізге айыппұл төлеу туралы шешім келіп түскен соң ескерту хат жібереміз. Сосын 10 күн күтеміз. Осы уақыт аралығында айыппұл және де басқа төлемдерді төлемеген жағдайда ғана арест

қоямыз. ЖПБ ПП алдымен тексеріп алуы керек. Төленбеген жағдайда ғана бізге жіберуі керек. Сосын біз мемлекеттік кірістер басқармасына сұраныс хат жолдап отырамыз. ҚР «Атқарушылық өндіріс және сот орындаушыларының мәртебесі туралы» Заңының 32-ші бабында сот шешімі шыққаннан кейін біз 3 күн ішінде «арест» қоюға құқымыз бар.

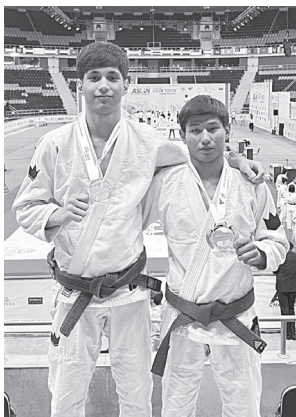
Дегенмен, істі насырға шаптырмай, ақыр төленетін борышты, шама шарқы келгенше, тамтұмдап болса да төлей бергеннен артығы жоқ қой. «Қарыз өтелуімен құнды» дегендей берешекті уақытында өтеп болып, ешкімнен жасырынбай емін-еркін жүрген жөн емес пе.

Айгерім АСБЕКОВА,
Жетісу облысының жеке сот орындаушысы.

БӘРЕКЕЛДІ!

СЕНІМДІ АБЫРОЙМЕН АҚТАДЫ

Алматы қаласында шілденің 12-19 аралығында жекпе-жек шеберлері арасында Азия чемпионаты өтті. Сары құрылықтың бұл байрақты бәсекесіне 25 мемлекеттің спортшылары қатысып, чемпиондық атақты сарапқа салды. Сүйсінерлігі сол, бұл біріншілікте Жетісу өңірінің өкілдері тамаша табысқа жетіп, еліміздің намысын абыроймен қорғады. Мәселен, білікті де білімгер бапкер Жандос Жангелдіұлы Хабдулин джиу-джитсу жекпе-жегінің қыры мен сырына баулып жүрген Сарқан ауданының қос бозбаласы алтыннан алқа тағынса, қос қызы жеңіс тұғырының үшінші сатысына көтеріліп, қола жүлдегер атанды. Атап айтсақ, Жолдасқан Дастан. 56 кг салмақ дәрежесінде жекпе-жекке шыққан Дастан Жолдасқан қарсылас шайқас келтірмей жеңіс тұғырының ең жоғары сатысына жайғасса, оның досы Жантуар Есболат 52 келі салмақта қарсыластарының бәрін қапы қалдырып,

бойынша, жекпе-жекке түсіп, жеңіске деген жігер танытып, үздік үштікті түйіндеуге қол жеткізді. Сөйтіп, сарқандық спортшылар ел қоржынына екі алтын, екі қола медаль салып, құрама сапында күресуге көрсетілген сенімді абыроймен ақтады. Біз спортшыларымызды және бапкерін бұл тамаша табыстарымен шын жүректен құттықтаймыз және алдағы уақытта да жеңіс жалғасты болсын дейміз!

Тағы бір жайдарман жаңалықты қуана хабарлаймыз. Сарқанның тағы бір түлегі Қазақстан құрама командасының сапында баскетболдан Азия чемпионатының күміс жүлдегері болып оралды. Сарқан ауданының тумасы, талантты баскетболшы Арай Нұрболатқызы қыздар арасындағы U18 Азия чемпионатында Қазақстан ұлттық құрамасының сапында өнер көрсетіп, ел қоржынына күміс жүлде салды. Халықаралық додада жоғары шеберлік пен табандылық танытқан Арай еліміздің намысын абыроймен қорғап, Қазақстан құрамасының тарихи жетістікке жетуіне өз үлесін қосты.

Орайы келгенде, Арай Нұрболатқызын және Қазақстан ұлттық құрамасын жарқын жетістіктерімен шын жүректен құттықтаймыз! Алда толағай жеңістер мен биік белестер тілейміз!

Аталған жетістіктер тек біздің спортшыларымыздың жеңісі ғана емес, бұл бүкіл Сарқан ауданының да мақтанышы. Жерлесіміздің жетістігі өскелең ұрпаққа үлгі болып, жас спортшыларға жаза белестерді бағындыруға жігер беретіні сөзсіз.

Айнұр БАЙҒОЖА,
Сарқан ауданының ішкі саясат, мәдениет, тілдерді дамыту және спорт бөлімінің басшысы.

ЖАЙДАРМАН ЖАҢАЛЫҚ

АЛТЫН МЕДАЛЬ АЛЫП ҚАЙТТЫ

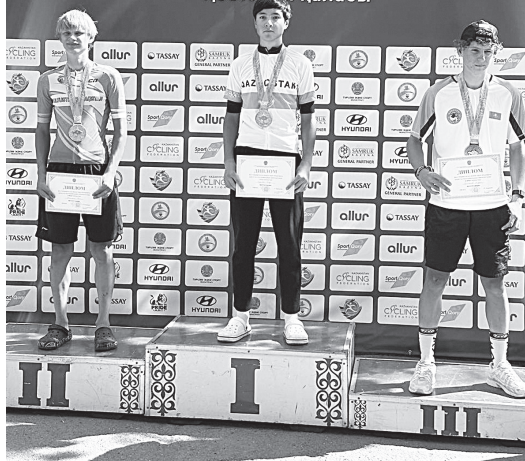
Қостанай облысында велосипед спортының маунтинбайк түрінен Қазақстан чемпионаты және республикалық жарыс өтті.

Бұл жарыстар барысында «Ж.Үшкөмпіров атындағы Талдықорған қаласындағы олимпиадалық резервтің

мамандандырылған мектеп-интернат-колледжі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің оқушылары алты медаль олжа-

лады. Атап айтқанда, Республикалық турнирге қатысқан Снежанна Гончарова жарыстың

(кросс-кантри шорт-трек), ХСО (кросс-кантри) ерлер мен әйелдер, юниорлар мен юниор қыздарының Қазақстан Республикасының ұлттық чемпионатында Қостанай қаласы

Қостанай қаласы

Қостанай қаласы

Қостанай қаласы

кросс-кантри шорт-трек түрінен де, кросс-кантри олимпик түрінен алдына жан салмай сөре сызығын бірінші болып қиып, қос алтын медальға ие болды.

Сонымен қатар, осы облыста өткен велосипед спортының маунтинбайк түрінен Қазақстан Республикасының Ұлттық чемпионатында Мади Садырбай кросс-кантри шорт-трек түрінен бір алтын медаль және кросс-кантри олимпик түрінен бір күміс медаль жеңіп алса, Іңкәр Тухан жарыстың осы екі түрі бойынша қос күмісті қоржынға салды.

Өз тілшіміз.

ҚОЛА ЖҮЛДЕГЕР АТАНДЫ

Жетісу облысы дене шынықтыру және спорт басқармасы баспасөз қызметінің хабарлауынша, 2026 жылдың 17-19 шілде күндері аралығы Венгрия мемлекетінің астанасы Будапешт қаласында грек-рим күресінен Polyák Imre, Varga János & Kozma István Memorial атты халықаралық рейтингтік турнир өтті. Дүбірлі додада көптеген елдің кілең мықты балуандары бас қосты. Сондай ығайлар мен сығайлар боз кілемге шығып, бас жүлде үшін бағын сынаған байрақты бәсекеде жетісулық Исхар Құрбаев та жасындай финалда ғана қарсыласына жол беріп, қола медаль үшін белдесуде қарсыласынан аяласын асырды. Сөйтіп, Мухамет Нұғыманов жаттықтыратын біздің балуанымыз Исхар Құрбаев 55 келі салмақ дәрежесінде қола медальға ие болды. Сөйтіп, өзінің рейтингтік балдарын арттыра түсті.

Өз тілшіміз.

КӘСІПҚОЙ БОКС

"СОЛАРДЫ БІРАЗ ҚИНАЙЫҚ"

жарқын нокауттар сыйлады.

Енді осы ісімізді суперорта салмақта жалғастырамыз. Осы салмақта біраз атақты боксшылар бар. Менің салмағымда болғандар қазір осы суперорта салмақта өнер көрсетіп, чемпион атануда. Соларды біраз қинайық. Бұл шешімді Америкадағы командамызбен, промоутер және менеджермен ақылдаса отырып, мақсат қоя қабылдадық.

Бұрыннан айтып жүретініміздей, бұйырса, біз 3-4 салмақтың чемпионы боламыз! Ал, жанкүйерлер, суперорта салмаққа қош келдік!" - деп жазды боксшы.

Айта кетейік, бұған дейін WBO президенті Густаво Оливьеро боксшы Жәнібек Әлімханұлының орта салмақтағы титулынан бас тартқанын, енді ол екінші орта салмақта өнер көрсететінін хабарлаған еді.

Өз тілшіміз.

